gemeente harderwijk

Reg.nummer.: 02430000151570 / 02430000531365

Uitvoeringsagenda verdiepingsslag buitengebied Harderwijk en Hierden 2024 -2026

Gemeente Harderwijk 05-10-2023

Inhoudsopgave

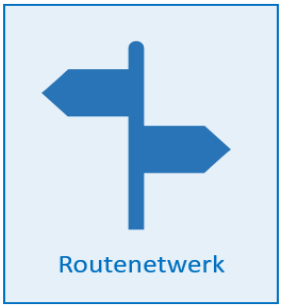
1 Inleiding **3**
1.1 Totale visie **4**
1.2 Landschappelijke identiteit **5**
1.3 Routenetwerk **6**
1.4 Biodiversiteit **7**
1.5 Functieverandering **8**
2 Uitvoeringsacties **9**
2.1 Het aanleggen en versterken van de groenstructuren en de biodiversiteit in het buitengebied **10**
2.2 Het uitbreiden en verbeteren van het recreatief netwerk in het buitengebied **14**
2.3 Het tegengaan van verrommeling in het buitengebied **17**
3 Investeringsopgave **20**
Bijlagen **21**
Bijlage 1 Participatie **21**
1.1 Resultaten inloopbijeenkomst dorpshuis Hierden **23**
1.2 Resultaten terinzagelegging via het online stadsgesprek Harderwijk **29**
Bijlage 2 Provinciale subsidies **48**

1 Inleiding

De gemeente Harderwijk heeft op 3 november 2022 de ‘Verdiepingsslag buitengebied Harderwijk en Hierden’ (verder: verdiepingsslag) vastgesteld.
Er zijn grote veranderingen gaande in het buitengebied van Harderwijk en Hierden. De stad Harderwijk breidt zich uit en de vraag naar wonen in het buitengebied neemt toe. Het buitengebied van Hierden/Harderwijk staat onder druk. Niets doen is geen optie, de transformatie van het buitengebied dient in goede banen geleid te worden.
Een integrale aanpak is de basis hiervoor, waar bestaande en nieuwe natuur samenkomen, en waardevolle landschappen kansen bieden voor nieuwe toevoegingen qua bebouwing en recreatie.

Om deze visie te realiseren is er voor de periode 2024-2026 een uitvoeringsagenda opgesteld. In deze uitvoeringsagenda leest u welke diverse uitvoeringsacties er zijn opgesteld. Deze ‘Uitvoeringsagenda verdiepingsslag buitengebied Harderwijk en Hierden’ (verder: uitvoeringsagenda) bestaat uit vier thema’s.

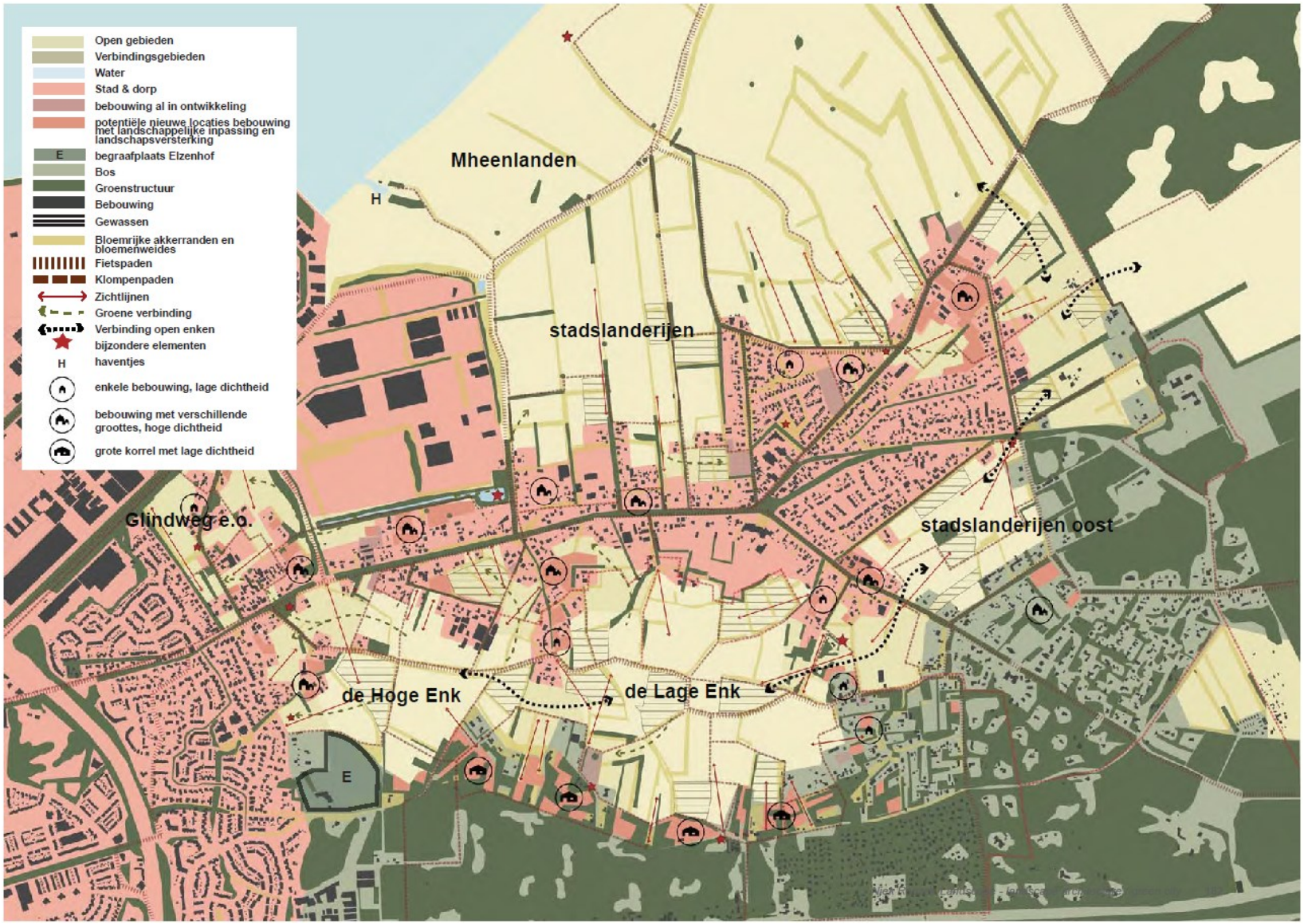

De vier thema’s vormen de basis van de verdiepingsslag en vanuit deze thema’s zijn in deze uitvoeringsagenda de diverse acties opgenomen. Met de uitvoeringsacties proberen we het buitengebied van Harderwijk en Hierden een stukje mooier te maken. Om dit voor elkaar te krijgen hebben we niet alleen geld nodig, maar ook medewerking van de verschillende belanghebbenden in het buitengebied. Daarom hebben we een inloopbijeenkomst georganiseerd waarin iedereen zijn mening over de uitvoeringsacties en de gewenste prioritering kon geven. Willen we liever dat er nieuwe ommetjes wordt aangelegd of dat er minder verrommeling in het buitengebied plaatsvindt? Of kiezen we voor een ommetje, of een bijzonder element? Of willen we het allemaal? De resultaten van de inloopbijeenkomst vindt u terug in deze uitvoeringsagenda in bijlage 1.1. Ook zijn in bijlage 1.2 de resultaten terug te vinden van de terinzagelegging van het ontwerp van deze uitvoeringsagenda. Op basis van deze input gaan we de komende jaren aan de slag met de uitvoering.

1.1 Totale visie

Op deze kaart uit de verdiepingsslag zijn de vier thema's landschappelijke identiteit, routenetwerk, biodiversiteit en functieverandering terug te vinden in een totale visie op het buitengebied. Met deze visie kan ten eerste het landschap herstellen en versterken. Nieuwe bebouwing kan, met de bijbehorende landschappelijke ingrepen, zowel het recreatieve als het ecologische netwerk ontwikkelen. De nieuwe bebouwing vormt een nieuwe laag in het dorp en het buitengebied en draagt ook bij in het landschappelijke decor. De korrel van de nieuwe bebouwing sluit daarnaast aan bij het schaal van het landschap. Zo ontstaat er een toekomstbestendige visie, waardoor stad en land, het dorp en het buitengebied, van elkaar kunnen profiteren.

Hieronder zijn de vier thema's en de uitgewerkt en toegelicht.

1.2 Landschappelijke identiteit

groenstructuur en open landschappen

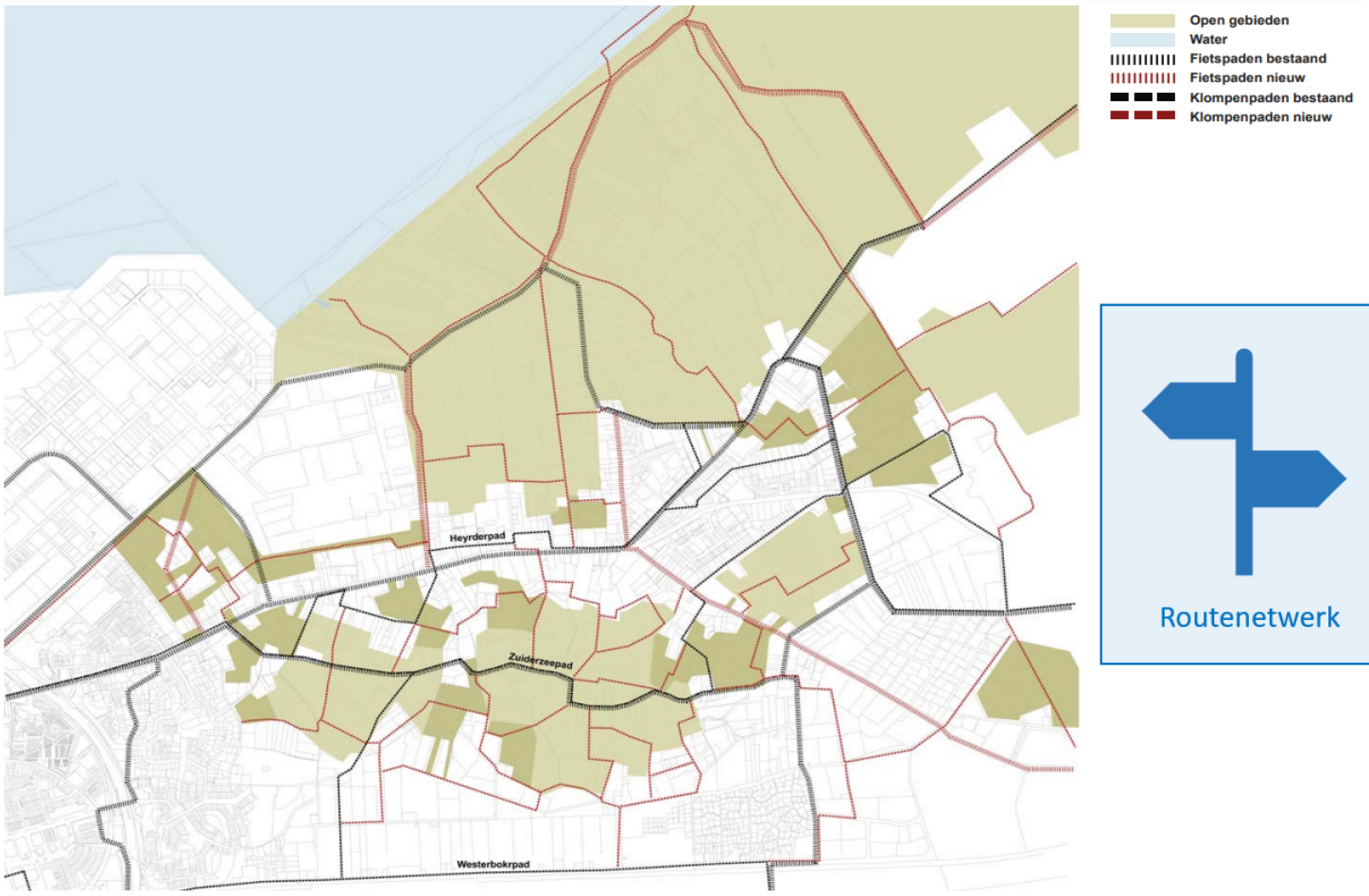

Wat?
Er zijn grote veranderingen gaande in het buitengebied van Harderwijk en Hierden. De karakteristieke groenstructuren van het buitengebied zijn in de loop van de jaren veelal verdwenen. Met de voorgestelde groenstructuur is de inzet om verloren structuren weer te versterken en daarbij ook de verschillen tussen de afzonderlijke landschapstypen te benadrukken. Met deze visie zetten we in op een nieuw netwerk van diverse beplantingen die een habitat vormen voor diverse diersoorten.

Doel
Het versterken van de karakteristieke groenstructuren van het buitengebied, waardoor de verschillen tussen afzonderlijke landschapstypen worden benadrukt en de identiteit van elk gebied in het buitengebied beschermd blijft. Hierdoor wordt ook de biodiversiteit versterkt.

Waarom?
De karakteristieke groenstructuren van het buitengebied zijn in de loop van de jaren sterk afgenomen. Niks doen levert een verrommeling of zelfs een verdichting van de waardevolle open landschappen op.

1.3 Routenetwerk

een recreatief netwerk van fiets-, klompen- en kerkepaden

Wat?
Het bestaande netwerk van wandel- en fietsroutes kan worden uitgebreid met een systeem van klompen- en kerkenpaden, en mogelijk meer fietsroutes. Hiermee wordt een meer fijnmazig netwerk toegevoegd aan het landschap. Een aanvulling op het netwerk van paden is het aanleggen van ruiterpaden. Hierbij is het voorstel om vrijliggende paden te maken die het gebied van de Hierdense Enken verbindt met de bestaande routes op de Veluwe en in de omgeving van Hulshorst.

Doel
Het creëren van een uitgebreid routenetwerk van ommetjes in het buitengebied van Harderwijk en Hierden, waardoor de beleefbaarheid verbeterd wordt. Hierdoor wordt ook de landschappelijke identiteit verbeterd.

Waarom?
De toegankelijkheid van het buitengebied is in de loop van de tijd afgenomen. Veel paden - klompen- en kerkenpaden - zijn verdwenen. Even een ommetje maken betekent nu dat gebruik gemaakt moet worden van de bestaande wegen. De smalle wegen die ook worden gebruikt voor het autoverkeer maken dat veiligheid van de wandelaars in het geding is. Ook beleving van het landschap staat hierdoor onder druk. Het aanleggen van een netwerk van fietspaden en ommetjes kan hier een enorme verbetering in aanbrengen.

1.4 Biodiversiteit

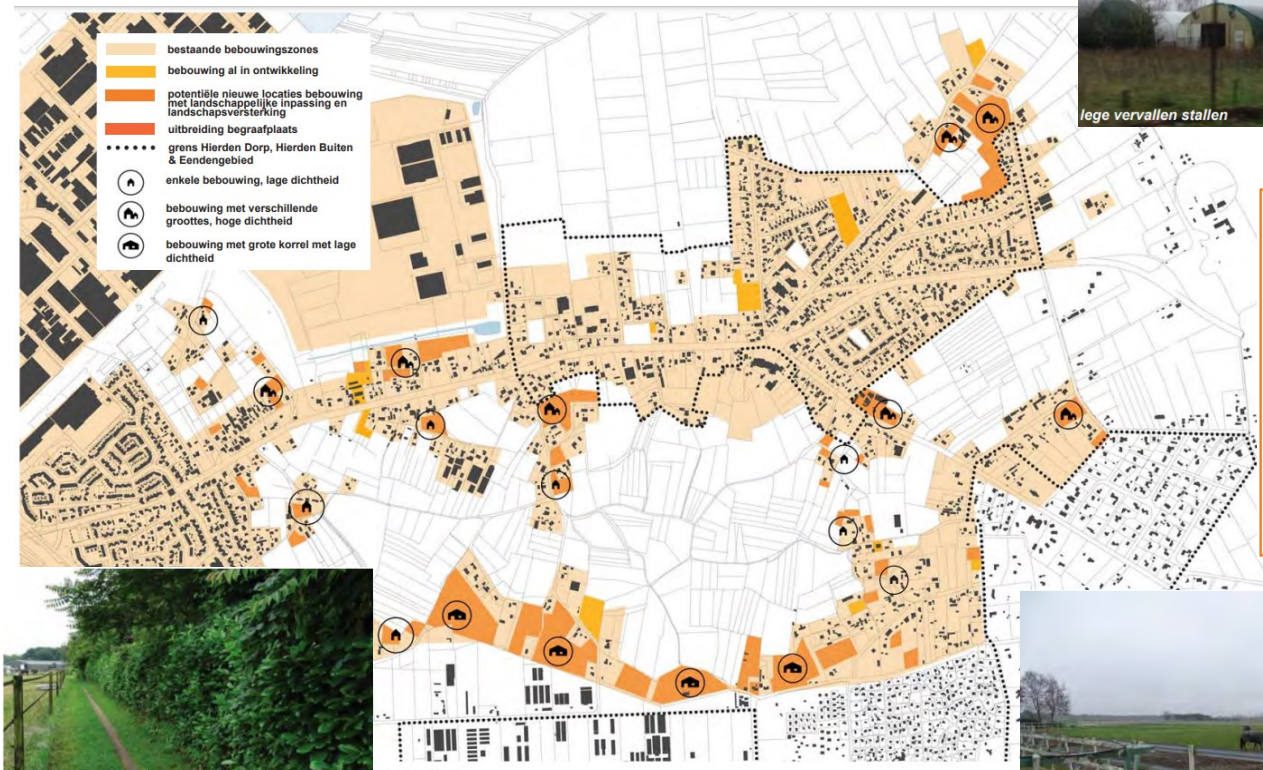
Wat?
Biodiversiteit, ofwel soortenrijkdom, is waaruit onze natuurlijke wereld bestaat en gaat over de hoeveelheid individuen van een plant- of diersoort in een ecosysteem. Als de biodiversiteit hoog is, is het ecosysteem robuuster en kunnen planten en dieren er gemakkelijker overleven. En een robuust ecosysteem kan zich beter aanpassen aan bijvoorbeeld de klimaatverandering.

Doel
Ten eerste het behouden en versterken van waardevolle bossen, lanen en solitaire bomen en ten tweede het verruimen van de natuur bij akkerranden en weides om de biodiversiteit te versterken. Hierdoor wordt ook de landschappelijke identiteit verbeterd.

Waarom?
Ons leven en onze economie is afhankelijk van natuurlijke bronnen: voedsel, hout, mineralen, water en medicijnen komen allemaal uit de natuur. Een biodivers ecosysteem helpt bovendien bij het voorkomen van ziekten en plagen die schade kunnen toebrengen aan deze natuurlijke bronnen. En het is ook goed voor je eigen fysieke en mentale gezondheid doordat de natuur de lucht die we inademen zuivert.

1.5 Functieverandering

lege vervallen stallen

Functieverandering

hagen van gebiedsvreemde beplanting

vreemde materialen als hekwerk

Wat?
De afgelopen jaren zijn steeds meer agrariërs gestopt met hun bedrijfsvoering waardoor een grote hoeveelheid stallen en schuren leeg zijn komen te staan. Om deze erven weer meer waarde te geven en tegelijkertijd het landschap te ontdoen van ontsierende gebouwen, verval en ongewenst gebruik, vindt er steeds vaker een functieverandering plaats op die erven. Daarnaast verrommelt het landschap steeds meer door bijvoorbeeld volkstuinen, paardenweitjes, opslag, kwekerijtjes en het gebruik van erfafscheidingen.

Doel
Het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit in het buitengebied door de ondersteuning van functieveranderingen bij initiatieven en het tegengaan van verrommeling. Hierdoor wordt ook de landschappelijke identiteit verbeterd.

Waarom?
Het is belangrijk dat de kwaliteiten van het buitengebied gewaarborgd blijven. Een integrale visie op het buitengebied zorgt ervoor dat de landschappelijke waarden behouden blijven en de waardevolle open landschappen niet aangetast worden.

Ook is het belangrijk dat de verrommeling tegen wordt gegaan om de ruimtelijke structuur, de beleving en de toegankelijkheid van het landschap in het buitengebied te verbeteren.

2 Uitvoeringsacties

Voor de vier thema's landschappelijke identiteit, routenetwerk, biodiversiteit en functieverandering zijn 8 uitvoeringsacties opgesteld. Deze uitvoeringsacties vindt u hieronder terug onder de volgende doelen:

1. Het aanleggen en versterken van de groenstructuren en de biodiversiteit in het buitengebied;
2. Het uitbreiden en verbeteren van het recreatief netwerk in het buitengebied;
3. Het tegengaan van verrommeling in het buitengebied.

Beschrijving uitvoeringsacties

Van elke uitvoeringsactie is een beknopte beschrijving beschikbaar. Hierin staan de volgende punten beschreven:

- Een beschrijving;
- Het op te leveren eindresultaat;
- Een begroting met budgetnaam;
- De risico's;
- Hoe de participatie is verwerkt.

Prioritering

Voor het uitvoeren van de acties moet er prioritering aangebracht worden. Dit hebben we gedaan samen met de inwoners, agrariërs, eigenaren en betrokken partijen. Hiervoor hebben we een inloopbijeenkomst georganiseerd in het dorpshuis in Hierden op 21 juni 2023. De uitkomsten van de inloopbijeenkomst zijn verwerkt in de uitvoeringsacties. Meer informatie hierover vindt u terug in bijlage 1 en bijlage 1.1.

Verantwoordelijkheden

De gemeente is verantwoordelijk voor de inrichting, het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en kan daarin zelf keuzes maken in de maatregelen in de openbare ruimte. Hierbij is natuurlijk goede afstemming nodig tussen de verschillende eigenaren, ondernemers, initiatiefnemers en bewoners in het buitengebied. Projecten op particuliere percelen en bedrijfspercelen vinden op eigen verantwoordelijkheid plaats. Hierbij biedt onder meer de verdiepingsslag de kaders voor nieuwe ontwikkelingen.

Monitoren en evalueren

Het team ruimtelijke dienstverlening rapporteert, vanaf één jaar na het vaststellen van de uitvoeringsagenda, jaarlijks aan de raad via een brief over de stand van zaken van de uitvoeringsacties. Hierin staan de resultaten, successen en de verantwoording van de financiën weergegeven. Indien nodig worden ook aanpassingen aan de uitvoeringsacties beschreven.

2.1 Het aanleggen en versterken van de groenstructuren en de biodiversiteit in het buitengebied

Dit doel draagt bij aan:

Dit gaan we doen met de volgende uitvoeringsacties:

Legenda Voorbereiding Uitvoeren Afgerond Doorlopend	**Planning**					
	2024		2025		2026	
	Q1 / Q2	Q3 / Q4	Q1 / Q2	Q3 / Q4	Q1 / Q2	Q3 / Q4
1. Bestaande laanstructuren afmaken en/of nieuwe laanstructuren ontwikkelen*						
2. Opzetten en beschikbaar stellen subsidieregeling ‘landschap en biodiversiteit’**						
3. Inzetten op natuurlijkvriendelijk maaien						
4. Landschapsversterking bij initiatieven in het buitengebied						

*Het plaatsen van de eerste bomen aan de Kleine Mheenweg en het Ooster Mheenpad vindt plaats in de winter van 2023/2024. Daarna worden ander locaties onderzocht en worden meer bomen geplant met het beschikbare budget.

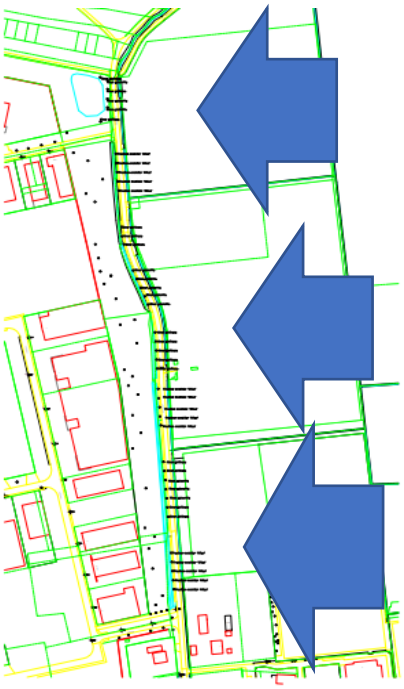
** De uitvoering van de subsidieregeling ‘landschap en biodiversiteit’ loopt totdat het beschikbare budget leeg is.

1. Bestaande laanstructuren afmaken en/of nieuwe laanstructuur ontwikkelen

De gemeente Harderwijk gaat laanstructuren ontwikkelen in het buitengebied. Dit gaan we doen door:

1. Bomen toe te voegen aan de Kleine Mheenweg op de wal naast Lorentz 3 en aan het Ooster Mheenpad;
2. Omwonenden te informeren over het toevoegen van de laanstructuren voor het planten van de bomen;
3. Het onderzoeken van andere locaties in het buitengebied en daar ook bomen te planten met het beschikbare budget.

Op onderstaande afbeelding is aangegeven waar de bomen worden toegevoegd:

Kleine Mheenweg

Ooster Mheenpad

De uitvoering is afgestemd met de teamleider van en geborgd bij het team realisatie en beheer.

<u>Toevoeging uitkomsten participatie</u>
Uit de resultaten van het online stadsgesprek blijkt dat het toevoegen van bomen rondom het industrieterrein Lorentz wenselijk is. Daarom krijgt het gebied rondom Lorentz prioriteit en worden eerst bomen toegevoegd aan de Kleine Mheenweg en het Ooster Mheenpad en worden daarnaast andere locaties voor het planten van bomen onderzocht.

Op te leveren resultaat in 2026	In de winter van 2023/2024 worden de eerste bomen gepland aan de Kleine Mheenweg/Ooster Mheenpad. Daarna worden andere bestaande laanstructuren afgemaakt en/of nieuwe laanstructuren aangelegd in het buitengebied.
Financiën	Een totaal van € 150.000 waarvan € 40.000 wordt besteed aan de bomenrij aan de Kleine Mheenweg en het Ooster Mheenpad (voorziening Landschappelijke bijdrage Hierden).
Risico's	Geen.

2. Opzetten en beschikbaar stellen subsidieregeling 'landschap en biodiversiteit'

De gemeente Harderwijk gaat investeren in een subsidieregeling waarmee particulieren de landschappelijke identiteit en de biodiversiteit kunnen verbeteren.

Dit gaan we doen door:

1. Opzetten van een subsidieregeling in samenwerking met het beleidsplan groen en natuur. Denk hierbij aan het toevoegen van bomen, hagen, bloemennetwerken, het vervangen van niet-inheemse beplanting door inheemse beplanting etc;
2. Beschikbaar stellen van de subsidieregeling uiterlijk eind 2024;
3. Via een campagne, actief informeren over de subsidieregeling om de bekendheid te vergroten;
4. Het vastleggen van afspraken en voorwaarden behorende bij de subsidieregeling over het planten, het beheer en onderhoud en de instandhouding.

Het subsidiebureau gaat de subsidieaanvraag behandelen en beschikking opstellen. Het team ruimtelijk beleid controleert de beschikking en daarna kan de beschikking verzonden worden.

<u>Toevoeging uitkomsten participatie</u>
Aandacht besteden aan biologische akkerbouw en dit ook opnemen in subsidieregeling. Dit sluit aan bij het uitgangspunt van 'historische gewassen' dat is opgenomen in de verdiepingsslag.

Op te leveren resultaat in 2024	De subsidieregeling is opgezet en in uitvoering.
Financiën	€ 170.000 (voorziening Landschappelijke bijdrage Hierden)
Risico's	De populariteit van de subsidieregeling is van tevoren moeilijk in te schatten.

3. Inzetten op natuurlijkvriendelijk maaien

We willen graag de biodiversiteit versterken door op een meer natuurvriendelijke manier te maaien in de gemeentelijke bermen in het buitengebied. Hierdoor zijn er in de lente- en zomerperiode meer bloemen voor insecten beschikbaar.

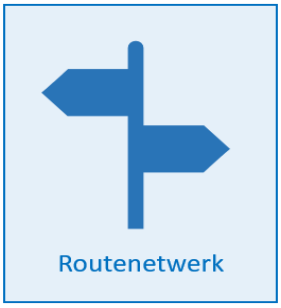
Dit gaan we doen door:
1. Het thema natuurvriendelijk maaien wordt meegenomen in het op te stellen programma Harderwijk Natuurlijk groen en hier in de praktijk ook naar te handelen;
2. De inwoners in het buitengebied van Harderwijk te informeren over het maaibeleid.

Op te leveren resultaat in 2024	Het thema natuurvriendelijk maaien is verwerkt in het programma Harderwijk Natuurlijk groen
Financiën	€ 0 (valt onder reguliere werkzaamheden)
Risico's	Geen.

4. Landschapsversterking bij initiatieven in het buitengebied	
De gemeente Harderwijk vraagt een compensatie aan initiatiefnemers die in het buitengebied iets willen realiseren. Hierbij kijkt de gemeente Harderwijk naar de verdiepingsslag en deze uitvoeringsagenda om te bepalen waar wij op in zetten. Bijvoorbeeld het toevoegen van een openbaar ommetje, het aanleggen van een bloemenweide of het vervangen van niet-inheemse beplanting door inheemse plantensoorten. Ook wordt er verwezen naar beschikbare provinciale subsidies. De belangrijkste huidige provinciale subsidies zijn terug te vinden in bijlage 2. Toevoeging uitkomsten participatie Specifiek aandacht besteden aan het tegengaan van lichtvervuiling door bijvoorbeeld bomen te planten en deze op een slimme manier te positioneren waardoor de lichthinder verminderd wordt in het plangebied of natuurvriendelijke verlichting te stimuleren (ook een van de uitgangspunten van de verdiepingsslag).	
Op te leveren resultaat in 2026	Initiatiefnemers hebben bijgedragen aan alle thema's uit de verdiepingsslag (landschappelijke kwaliteit, routenetwerk, biodiversiteit en functieverandering) en de lichtvervuiling is verminderd.
Financiën	€ 0 (De kosten voor de landschapsversterking komen voor rekening van initiatiefnemers volgens de uitgangspunten van de rood voor rood regeling)
Risico's	Afhankelijkheid van medewerking eigenaren.

2.2 Het uitbreiden en verbeteren van het recreatief netwerk in het buitengebied

Dit doel draagt bij aan:

Dit gaan we doen met de volgende uitvoeringsacties:

Legenda Voorbereiding Uitvoeren Afgerond Doorlopend	**Planning**					
	2024		2025		2026	
	Q1 / Q2	Q3 / Q4	Q1 / Q2	Q3 / Q4	Q1 / Q2	Q3 / Q4
5. Onderhouden van bestaande en aanleggen van nieuwe ommetjes in het buitengebied						
6. Het toevoegen van bijzondere elementen langs bestaande wandel- en fietspaden						

5. Onderhouden van bestaande en aanleggen van nieuwe ommetjes in het buitengebied

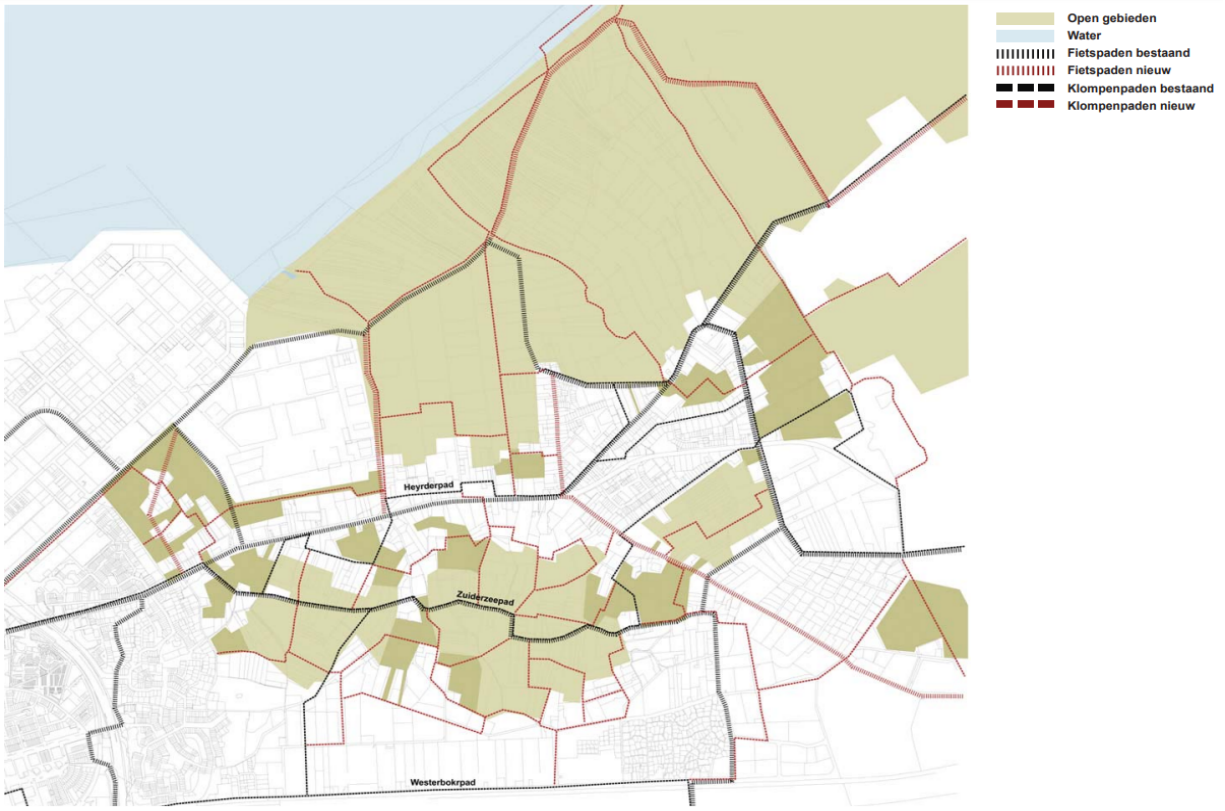
We willen nieuwe ommetjes maken in het buitengebied om het fijnmazige wandelnetwerk terug te brengen in het landschap en het buitengebied beleefbaar te maken voor haar gebruikers.

Dit gaan we doen door:

1. In gesprek te gaan met de eigenaren van de voorgestelde ommetjes uit de verdiepingsslag;
2. Afspraken te maken over het beheer en onderhoud van de ommetjes;
3. De ommetjes aan te leggen;
4. De staat van de huidige ommetjes te onderzoeken en indien nodig ervoor zorgen dat de huidige ommetjes worden opgeknapt.

Financiering

Eigenaren worden financieel gecompenseerd voor de aanleg, het beheer en onderhoud van de ommetjes, waarbij afspraken contractueel vastgelegd worden. Eventueel kunnen vrijwilligers ingezet worden voor beheer en onderhoud.

een recreatief netwerk van fiets-, klompen- en kerkepaden

De uitvoering is afgestemd met de teamleider van en geborgd bij het team realisatie en beheer.

<u>Toevoeging uitkomsten participatie</u>

De omgeving van de Glindweg krijgt prioriteit bij het aanleggen van ommetjes. Daarnaast wordt onderzoek gedaan naar de staat van de huidige ommetjes en indien noodzakelijk wordt daarop actie ondernomen met het beschikbare budget.

Op te leveren resultaat in 2025	Er zijn nieuwe ommetjes aangelegd in het buitengebied van Harderwijk en Hierden en de staat van de huidige ommetjes is indien nodig verbeterd.

Financiën	€ 125.000 (voorziening Landschappelijke bijdrage Hierden)
Risico's	Afhankelijkheid van medewerking eigenaren en vrijwilligers om de ommetjes aan te leggen en te beheren en onderhouden.

6. Bijzondere elementen toevoegen langs bestaande wandel- en fietspaden

Dit gaan we doen door:

1. Te kiezen uit onderstaande lijst in welke volgorde de bijzondere elementen worden toegevoegd;
2. In overleg met omwonenden de gewenste bijzondere elementen te kiezen;
3. De bijzondere elementen te plaatsen.

In onderstaande lijst zijn de verschillende locaties van de bijzondere elementen uit de verdiepingsslag opgenomen:

1. **Glindweg ter hoogte van nummer 13 (gemeente Harderwijk is grondeigenaar)**
2. Kruisweg ter hoogte van nummer 40 (gemeente Harderwijk is alleen eigenaar van de berm)
3. Grensweg ter hoogte van nummer 22 tot 24 (gemeente Harderwijk is alleen eigenaar van de berm)
4. Brouwersbosweg ter hoogte van nummer 20 (gemeente Harderwijk is alleen eigenaar van de berm)
5. Paasloweg ter hoogte van nummer 1A (gemeente Harderwijk is alleen eigenaar van de berm)
6. Kerkpad ter hoogte van nummer 10 (gemeente Harderwijk is geen grondeigenaar)
7. Kruising Wijtgraaf/ Zuiderzeestraatweg (gemeente Harderwijk is alleen eigenaar van de berm, maar daar ligt ook een sloot en de ruimte is daarom zeer beperkt)
8. **Parkje Mheenhof/ De Allee (gemeente Harderwijk is grondeigenaar)**
9. Kruising Mheenbroekweg/Lageweg (gemeente Harderwijk is alleen eigenaar van de berm)
10. Mheenlanden grenzend aan het Veluwemeer (gemeente Harderwijk is geen grondeigenaar)
11. **In het water bij het bos naast de Kleine Mheenweg (gemeente Harderwijk is grondeigenaar)**

De drie dikgedrukte locaties zijn in eigendom van de gemeente Harderwijk en hebben daarom een hoge prioriteit om als eerste gerealiseerd te worden.

De uitvoering is afgestemd met de teamleider van en geborgd bij het team realisatie en beheer.

<u>Toevoeging uitkomsten participatie</u>
Bij het participatieproces en het plaatsen van bijzondere elementen extra aandacht besteden aan bankjes.

Op te leveren resultaat in 2025	Er zijn bijzondere elementen toegevoegd langs wandel- en fietspaden in het buitengebied van Harderwijk en Hierden.
Financiën	€ 80.000 (voorziening Landschappelijke bijdrage Hierden)
Risico's	Afhankelijkheid van medewerking eigenaren.

2.3 Het tegengaan van verrommeling in het buitengebied

Dit doel draagt bij aan:

Dit gaan we doen met de volgende uitvoeringsacties:

Legenda Voorbereiding Uitvoeren Afgerond Doorlopend	**Planning**					
	2024		2025		2026	
	Q1 / Q2	Q3 / Q4	Q1 / Q2	Q3 / Q4	Q1 / Q2	Q3 / Q4
7. Aanpakken van illegale bouwwerken om verrommeling tegen te gaan*						
8. Verwijderen landschapontsierende voormalige agrarische gebouwen						

*Er wordt in 2024 een kadernota aanvraag ingediend om uitvoeringsactie 7 te kunnen uitvoeren.

7. Aanpakken van illegale bouwwerken om verrommeling tegen te gaan.	
We willen de kwaliteit van het buitengebied verbeteren door meer aandacht te besteden aan illegale bebouwing. Dit gaan we doen door: 1. Preventief beter te informeren over de ruimtelijke regels in de vorm van een campagne; 2. Een kadernota aanvraag in te dienen waarmee het volgende proces kan worden opgestart: A. Inventariseren illegale bouwwerken in het buitengebied; B. Bepalen strategie illegale bouwwerken in het buitengebied; C. Aanpakken van illegale bouwwerken in het buitengebied; 3. Dit onderwerp onder de aandacht te brengen in het op te stellen handhavingsbeleid en het uitvoeringsprogramma (huidig beleid: Handhavingsbeleid bouwen RO en milieu 2014-2018). <u>Toevoeging uitkomsten participatie</u> Specifiek aandacht besteden aan het handhaven van lichtvervuiling (ook een van de uitgangspunten van de verdiepingsslag).	
Op te leveren resultaat in 2026	1. De inwoners in het buitengebied van Harderwijk en Hierden zijn op voorhand beter op de hoogte van de ruimtelijke regelgeving door het opstarten van een campagne. 2. Er is in 2024 een kadernota aanvraag ingediend waardoor deze uitvoeringsactie uitgevoerd kan worden. 3. De aanpak van illegale bouwwerken is vastgelegd in het op te stellen handhavingsbeleid.
Financiën	Voor de uitvoering van het tweede punt wordt een kadernota aanvraag ingediend in 2024. De overige uitvoeringsacties vallen onder de reguliere werkzaamheden.
Risico’s	De tijd en capaciteit die hiervoor noodzakelijk is.

8. Verwijderen landschapsontsierende voormalige agrarische gebouwen

We willen graag de kwaliteit van het buitengebied verbeteren door verloederde en landschapsontsierende voormalige agrarische gebouwen te verwijderen uit het landschap. Echter wordt er altijd rekening gehouden met het rood voor rood beleid waarin kwaliteit boven kwantiteit gaat. Er is daarom aandacht voor het totale plaatje van slopen, nieuwbouw en herinrichting, maar ook naleving. Ook de landschappelijke inrichting–en inpassing, zoals bijvoorbeeld het verwijderen van niet-inheemse beplanting door inheemse beplanting, dragen bij aan de gewenste verbetering van de kwaliteit van het buitengebied.

Dit gaan we doen door:

1. Bij initiatieven aandacht te besteden aan het huidige rood voor rood beleid waardoor steeds meer voormalig agrarische gebouwen verdwijnen en de koppeling te maken naar de beschikbare provinciale subsidies voor functieverandering;
2. Meer aandacht te besteden aan dit onderwerp op de website van de gemeente Harderwijk.

Hoeveel vierkante meter aan voormalige agrarische gebouwen komt in aanmerking voor de sloopmetersregeling?
Vanuit de afgehandelde motie verdiepingsslag heeft de raad aangegeven dat geïnventariseerd moet worden hoeveel beschikbare sloopmeters er zijn per 1-1-2023. Om hierachter te komen is gebruik gemaakt van verschillende kaarten en kaartlagen via een online kaartviewer. Op basis van kennis en ervaring van het buitengebied en de sloopmetersregeling is een inschatting gemaakt welke voormalig agrarische gebouwen in aanmerking komen voor de sloopmeterregeling. Uit het onderzoek is gebleken dat er ongeveer 90.000 m² aan voormalig agrarische gebouwen in aanmerking komen voor de sloopmetersregeling. Hierbij wel de kanttekening dat niet is onderzocht of de voormalige agrarische gebouwen een legale status hebben. Het totaal aantal vierkante meters kan daarom lager zijn dan uit het onderzoek is gebleken en daarom is er sprake van een inschatting. Het doel is om dit aantal vierkante meters in 2026 te hebben verminderd ten opzichte van 2024. Dit wordt uitgevoerd met behulp van bovenstaande uitvoeringsacties.

Op te leveren resultaat in eind 2026	Minder landschapsverontsierende voormalig agrarische gebouwen in het buitengebied waardoor de ruimtelijke kwaliteit van het buitengebied is verbeterd.
Financiën	€ 0 (valt onder reguliere werkzaamheden)
Risico’s	Afhankelijkheid van medewerking eigenaren.

3 Investeringsopgave

Voor de jaren 2024-2026 is een bedrag opgenomen van € 565.000,-. Dit bedrag is afkomstig uit de voorziening Landschappelijke bijdrage Hierden. Dit bedrag is het resultaat van de vereveningsbijdragen die zijn gedaan vanauit verschillende initiatieven in zowel Hierden Dorp als het buitengebied. Dit bedrag is bestemd voor de verbetering en versterking van de landschappelijke kwaliteit van het buitengebied. Dit bedrag is alleen bedoeld voor het uitvoeren van de uitvoeringsacties die zijn vastgelegd in de verdiepingsslag. In onderstaand schema is samengevat waar het geld de komende jaren aan zal worden besteed. Het geld is verdeeld op basis van de geschatte kosten en de effectiviteit van de uitvoeringsacties. Doordat bijvoorbeeld de gemeente Harderwijk weinig grond in handen heeft in het buitengebied, is het effectief om breed in te zetten op de subsidieregeling waardoor het landschap en de biodiversiteit wordt versterkt op private gronden. De subsidie kan bijdragen aan de doelen van deze uitvoeringsagenda.

Uitvoeringsacties	**Kosten totaal per uitvoeringsactie**	**Planning**
Het aanleggen en versterken van de groenstructuren in het buitengebied		
1. Bestaande laanstructuren afmaken en/of nieuwe laanstructuur ontwikkelen	€ 150.000	Uitvoering in 2024-2026
2. Opzetten en beschikbaar stellen subsidieregeling ‘landschap en biodiversiteit’	€ 170.000	Uitvoering in 2024-2026
3. Inzetten op natuurlijkvriendelijk maaien	€ 0 (reguliere werkzaamheden)	Uitvoering in 2024
4. Landschapsversterking bij initiatieven in het buitengebied	€ 0 (reguliere werkzaamheden)	Doorlopend
Het uitbreiden en verbeteren van het recreatief netwerk in het buitengebied		
5. Onderhouden van bestaande en aanleggen van nieuwe ommetjes in het buitengebied	€ 125.000	Uitvoering in 2025
6. Bijzondere elementen toevoegen langs bestaande wandel- en fietspaden	€ 80.000	Uitvoering in 2025
Het tegengaan van verrommeling in het buitengebied		
7. Aanpakken van illegale bouwwerken om verrommeling tegen te gaan	€ 0 (reguliere werkzaamheden)	Doorlopend
8. Verwijderen landschapontsierende voormalige agrarische gebouwen	€ 0 (reguliere werkzaamheden)	Doorlopend
Reservering onvoorziene omstandigheden of kansen	€ 40.000	
Totaal 2024 tot 2026	€ 565.000,-	

Bijlagen

Bijlage 1 Participatie

Vanuit de motie verdiepingsslag wordt door de raad aangegeven dat het belangrijk is om inwoners, ondernemers en belanghebbende organisaties uit Hierden te betrekken bij het opstellen van de uitvoeringsagenda. Er is daarom voor gekozen om twee verschillende participatiemomenten te organiseren. Ten eerste een inloopbijeenkomst in het dorpshuis in Hierden. En ten tweede via het online stadsgesprek Harderwijk.

Inloopbijeenkomst dorpshuis Hierden

Op 21 juni 2023 vond een inloopbijeenkomst plaats in het dorpshuis in Hierden waar de belangrijkste elementen uit de verdiepingsslag: landschappelijke identiteit, routenetwerk, biodiversiteit en functieverandering werden besproken. Tijdens de inloopbijeenkomst konden deelnemers per thema, via een sticker, aangeven welke uitvoeringsacties zij belangrijk vinden. Er zijn verschillende belangengroepen uitgenodigd voor de inloopbijeenkomst van 21 juni 2023. Echter zijn zij niet op de uitnodiging ingegaan. Wel waren er vele andere belanghebbenden aanwezig zoals bewoners, agrariërs, eigenaren en vakspecialisten.

Onder andere op basis van de uitkomsten van de inloopbijeenkomst, terug te vinden in bijlage 1.1, is een ontwerp van de uitvoeringsagenda opgesteld.

Terinzagelegging ontwerp uitvoeringsagenda op het online stadsgesprek Harderwijk

Het ontwerp van de uitvoeringsagenda heeft van 1 september 2023 tot 30 september 2023 ter inzage gelegen op het online stadsgesprek van de gemeente Harderwijk. Iedereen kon een reactie indienen over het ontwerp van de uitvoeringsagenda. Hier hebben 34 geintresseerden gebruik van gemaakt. De resultaten van de participatie zijn in bijlage 1.2 terug te vinden.

Geintresseerden konden een reactie invullen op de volgende onderdelen:

- Een algemene reactiemogelijkheid;
- Het planten van bomen;
- Het toevoegen van openbare wandelpaden/ommetjes;
- Opzetten subsidieregeling ‘landschap en biodiversiteit;
- Het plaatsen van ‘bijzondere elementen’;
- Het tegengaan van verrommeling en illegale bouwwerken in het buitengebied.

De resultaten van de inloopbijeenkomst en het online stadsgesprek zijn waardevol en daarom zijn er toevoegingen gedaan bij een aantal uitvoeringsacties. Hieronder zijn deze toevoegingen kort samengevat.

Samenvatting van de resultaten per onderwerp

Uitvoeringsactie 1: Bestaande laanstructuren afmaken en/of nieuwe laanstructuren ontwikkelen

Uit de resultaten van het online stadsgesprek blijkt dat het wenselijk is om bomen toe te voegen rondom het industrieterrein. Op de vraag waar het eerst bomen geplant moeten worden geeft het volgende antwoord aan wat het algemene sentiment is: *“Langs de wegen*

rondom het industrieterrein, om het zicht op het industrieterrein en de soms foeilelijke gebouwen daar zoveel mogelijk te beperken".

Wat wordt overgenomen in de uitvoeringsagenda?
Het gebied rondom Lorentz krijgt prioriteit bij het planten van bomen, te beginnen bij de Kleine Mheenweg en het Ooster Mheenpad.

Uitvoeringsactie 2: Opzetten en beschikbaar stellen subsidieregeling 'landschap en biodiversiteit'

Uit de resultaten van de inloopbijeenkomst en het online stadsgesprek is gebleken dat er grote behoefte is aan bloemrijke akkerranden en bloemrijke bermen. Er is over het algemeen behoefte om verschillende vormen van groen te planten zoals bomen, planten en bloemen.

Daarnaast blijkt uit een van de reacties van het online stadsgesprek dat het interessant is om te onderzoeken of er een koppeling gemaakt kan worden met biologische akkerbouw.

Wat wordt overgenomen in de uitvoeringsagenda?
Aandacht besteden aan biologische akkerbouw en dit ook opnemen in subsidieregeling. Dit sluit aan bij het uitgangspunt van 'historische gewassen' uit de verdiepingsslag.

Uitvoeringsactie 5: Onderhouden van bestaande en aanleggen van nieuwe ommetjes in het buitengebied

Uit het online stadsgesprek is gebleken dat er behoefte is aan meer ommetjes en ruimtelijke ingrepen in het gebied rondom de Glindweg. De volgende reactie is hiervoor typerend: *"De Glindweg is dichtgelegen aan de wijk Frankrijk en druk gebruikt door lunchwandelaars van Lorentz, of gezinnen uit de wijk die genieten van het buitengebied. Door hier ingrepen te doen in de ruimtelijke kwaliteit bereik je meerdere doelgroepen".*

Daarom wordt er gefocust op het gebied rondom de Glindweg bij het aanleggen van de eerste ommetjes.

Daarnaast blijkt uit de resultaten dat sommige huidige ommetjes niet goed onderhouden worden. Daarom wordt onderzoek gedaan naar de staat van de huidige ommetjes en indien noodzakelijk wordt daarop actie ondernomen met het beschikbare budget.

Wat wordt overgenomen in de uitvoeringsagenda?
Het gebied rondom de Glindweg krijgt prioriteit bij het aanleggen van ommetjes. En de staat van de huidige ommetjes worden onderzocht en indien nodig aangepakt.

Uitvoeringsactie 6: Bijzondere elementen toevoegen langs bestaande wandel- en fietspaden

Uit de resultaten van het online stadsgesprek blijkt dat er een grote wens is naar bankjes. Hier wordt daarom speciale aandacht aan besteed.

Wat wordt overgenomen in de uitvoeringsagenda?
Bij het participatieproces en het plaatsen van bijzondere elementen extra aandacht besteden aan bankjes.

Uitvoeringsactie 4: Landschapsversterking bij initiatieven in het buitengebied

En

Uitvoeringsactie 7: Aanpakken van illegale bouwwerken om verrommeling tegen te gaan

Uit de resultaten van het online stadsgesprek blijkt dat lichtvervuiling (o.a. lorentz) een probleem is in het buitengebied. Dit punt wordt op twee verschillende manieren in de uitvoeringsagenda verwerkt.
Enerzijds gaan we het tegengaan van lichtvervuiling meenemen bij landschapsversterking van ruimtelijke initiatieven. Een oplossing kan bijvoorbeeld zijn dat bij het planten van bomen deze op een slimme manier gepositioneerd worden, waardoor de lichthinder verminderd wordt of door het stimuleren van natuurvriendelijke verlichting.
Anderzijds willen wij lichtvervuiling tegengaan door meer de nadruk te leggen op het handhaven van lichtvervuiling. Bijvoorbeeld lichtmasten bij een paardenbak die niet voldoen aan de beleidsregel schuilstallen en paardenbakken harderwijk.

Wat wordt overgenomen in de uitvoeringsagenda?
Specifiek aandacht besteden aan het tegengaan van en het handhaven op lichtvervuiling (ook een van de uitgangspunten van de verdiepingsslag).

1.1 Resultaten inloopbijeenkomst dorpshuis Hierden

In deze bijlage vindt u de resultaten terug van de inloopbijeenkomst in het dorpshuis in Hierden van 21 juni 2023. Hieronder is toegelicht hoe de reacties zijn verwerkt in de uitvoeringsagenda.

Landschappelijke identiteit

Uitvoeringsactie	*Resultaat aantal stickers*
Aanleggen en versterken groenstructuren (bomenrijen, houtwallen, hagen etc.)	4
Opzetten subsidieregeling landschapsversterking in combinatie met biodiversiteit	4
Landschapsversterking bij initiatieven in het buitengebied	5

Er is een geen duidelijke voorkeur uitgesproken voor een van de acties. Daarom zetten we op alle acties in. De landschapsversterking valt onder de reguliere werkzaamheden en daar hoeft geen geld voor beschikbaar gesteld te worden.

Routenetwerk

Uitvoeringsactie	*Resultaat aantal stickers*
Aanleggen klompenpaden/ommetjes	17
Aanleggen fietspaden	10
Bijzondere elementen toevoegen langs wandel- en fietspaden	2

Er is een duidelijke voorkeur uitgesproken voor het aanleggen van ommetjes. Het toevoegen van bijzondere elementen langs bestaande wandel en fietspaden werd minder belangrijk gevonden. Vanwege de prioritering en de uitkomst van de participatie is ervoor gekozen niet in te zetten op fietspaden, maar op ommetjes. Mocht zich – bijvoorbeeld bij een initiatief – een kans voordoen voor het aanleggen van een nieuw fietspad, wordt daar uiteraard op ingezet.

Biodiversiteit

Uitvoeringsactie	*Resultaat aantal stickers*
Opzetten campagne biodiversiteit	2
Aanleggen bloemennetwerk en bloemrijke akkerranden gemeentegrond (berm- en slotenbeheer)	20
Opzetten subsidieregeling landschapsversterking in combinatie met biodiversiteit	4

Tijdens de inloopbijeenkomst is duidelijk geworden dat de Hierdenaren veel waarde hechten aan biodiversiteit en het aanleggen van nieuwe bloemennetwerken. Maar ook bijvoorbeeld het toevoegen van bomenrijen en hagen. Dit wordt met deze uitvoeringsageda gerealiseerd door het opzetten van een subsidieregeling en het veranderen van het maaibeleid.

Functieverandering

Uitvoeringsactie	*Resultaat aantal stickers*
Aanpakken van illegale bouwwerken om verrommeling tegen te gaan	14
Aanpakken van niet inheemse beplanting om verrommeling tegen te gaan	7
Verwijderen voormalige agrarische gebouwen	12

Er was tijdens de inloopbijeenkomst grote belangstelling voor de kaart met daarop de potentiële locaties waar woningen vanuit de rood voor rood regeling voor het buitengebied mogen landen. De verdiepingsslag geeft duidelijkheid over waar de gemeente Harderwijk deze rood voor rood woningen passend vindt in de omgeving en vanuit het landschap. Deze woningen worden via initiatieven van derden gerealiseerd.

In de uitvoeringsagenda wordt gefocust op het aanpakken van illegale bouwwerken en het stimuleren van het verwijderen van voormalige agrairsiche gebouwen. Hierbij houden wij rekening met de reacties van de participatieavond. Bij landschappelijke inrichtingsplannen, die deel uitmaken van de rood voor rood plannen, is het verwijderen van niet inheemse beplanting een voorwaarde.

Ingevulde formulieren inloopbijeenkomst uitvoeringsagenda verdiepingsslag buitengebied

Ook kon er een formulier worden ingevuld als extra reactie mogelijkheid. Hieronder vindt u de vragen/voorstellen terug en de reactie van de gemeente Harderwijk.

Nmr.	Onderwerp	Reactie gemeente Harderwijk
1	Motorrijlessen door verschillende rijscholen (rond de Schaapskamp). Volgens een instructeur zijn onze straat en omliggende straten aangewezen door de gemeente Harderwijk als oefengebied.	De gemeente Harderwijk wijst geen oefengebieden aan voor motorrijlessen. Motorrijlessen mogen altijd plaatsvinden op de openbare weg.
2	Het schelpenpad graag zo opknappen als het Kerkepad - Opknappen fietspaden in het bos + onderhoud	De omgeving van het Kerkpad heeft een eigen hoofdstuk in de verdiepingsslag. In de uitvoeringsagenda wordt voorgesteld ook dit gebied uit te breiden met ommetjes. Het schelpenpad ligt op het industrieterrein Lorentz en valt buiten de verdiepingsslag en deze uitvoeringsagenda. De uitvoeringsacties van het recreatief netwerk zijn vindbaar op pagina 14 tot en met 16.
3	Het boerenstrandje beter toerusten voor bezoekers. De voorzieningen zijn nu minimaal.	Het is belangrijk voor de natuur in de Mheenlanden en de omgeving rond het boerenstrandje dat er geen grote toename plaatsvindt van toerisme en/of mensen. Het is niet de bedoeling dat het boerenstrandje een verblijfsgebied wordt. Wel wordt in de verdiepingsslag voorgesteld om een recreatief netwerk aan te leggen in de Mheenlanden. Dit is minder belastend voor de natuur door de doorstroming van wandelaars en fietsers. De uitvoeringsacties van het recreatief netwerk zijn vindbaar op pagina 14 tot en met 16.
4	Graag meer aandacht voor bestrijding Jakobskruiskruid op gemeentegronden (dodelijk voor paarden). Het Jacobskruid is een sluipmoordenaar voor de grote grazers, o.a. paarden en koeien, die gemaaid gras in de vorm van hooi als voedsel hebben. Daarnaast bevat Jacobskruiskruid bevat gifstoffen (pyrrolizidine alkaloïden) die giftig zijn voor zoogdieren en mensen. Er is wel tussen een kruidenberm en een “gewone berm met daarin diverse onkruiden zoals ridderzuring, brandnetels enz. In een gewone berm lijkt mij het bestrijden van jacobskruiskruid een morele taak van de gemeente en is een effectief maaibeleid zeer gewenst. Overigens wordt het gemaaide gras in de bermen en dan met name langs sloten veelal niet afgevoerd door de gemeente met als gevolg	Het Jacobskruiskruid kan een gevaar worden voor paarden zodra het gewas terechtkomt in het hooi. Dit geldt niet voor de levende plant, die zullen grazers mijden. Het is voor de gemeente ondoenlijk en niet wenselijk om een specifieke plant in een kruidenberm te bestrijden. Het is niet effectief om het Jacobskruiskruid in gemeentelijke bermen een speciale behandeling te geven. De plant is daarnaast geen invasieve soort en ook belangrijk voor de biodiversiteit. Er leven meerdere insecten van de plant, zoals bijvoorbeeld de sint-jacobsvlinder. Het gemeentelijke maaisel wordt niet gebruikt voor hooi of kuilvoer en kan daarom geen gevaar opleveren. Het maaisel gaat naar een erkende groenverwerker en verdwijnt met name in de compost en wordt niet gebruikt voor hooi. Vanwege bovenstaande redenen gaat de gemeente Harderwijk daarom het maaibeleid niet aanpassen. Op pagina 12 wordt meer toegelicht over het maaibeleid.

	explosieve verspreiding van Jacobskruiskruid. Is het laksheid? Onverschilligheid? Onderschatting? Of simpelweg onkunde van natuurterreinbeheerders, waterschappen, Rijkswaterstaat, gemeentes en provincies? Vooral dat laatste argument kan niet waar zijn met betrekking tot de gevaren van Jacobskruiskruid (Senecio Jacobaea), aangezien daarover al sinds begin 2000 wordt gepubliceerd! De plant die in de negentiger jaren door onbenullen werd gezaaid “omdat ie zulke vrolijke gele bloemen had”, bleek al snel een gigantische sluipmoordenaar te zijn. Inmiddels – ondanks die kennis – zien we bermen, taluds en natuurgebieden steeds geler kleuren met dit giftige onkruid. Ondanks provinciale distelverordeningen of kruiskruidverordeningen. Het lijkt er op dat gemeentes, terreinbeheerders, Rijkswaterstaat, waterschappen en provincies zo’n beetje schouderophalend het risico wensen te nemen, dat met het verhogen van het aandeel natuurgebied in provincies en gemeentes, ook de gevaren voor vee en mensen toeneemt. Want er wordt opvallend weinig gedaan aan het doelmatig uitroeien van deze giftige woekeraar. Een vorm van nalatigheid die ons als bevolking wel eens héél duur kan komen te staan!	
5	Het klompenpad begin Zuiderzeestraatweg 117 einde Oostermheenweg staat nog steeds in de visie Er is hierover nooit overleg geweest met de grondeigenaren fami. K.Kleermaker (mijn ouders) en ons: fam. H. Wouters. Dat overleg wordt zeer op prijs gesteld!	De in de verdiepingsslag weergegeven nieuwe ommetjes zijn de gewenste ommetjes. De vaststelling van deze uitvoeringsagenda kan daar niets aan veranderen, omdat deze uitvoeringsagenda een uitwerking is van de verdiepingsslag. In dit geval is het Kanaänwegje opgenomen in de wegenlegger en daarom per definitie openbaar. Iedereen mag van de weg gebruik maken. De uitvoeringsacties van het recreatief netwerk zijn vindbaar op pagina 14 tot en met 16.
6	Met betrekking tot boerenstrandje: A. Auto’s weren daar B. Meer faciliteiten aanbrengen daar voor recreatie	A. De opmerking met betrekking over de auto’s nemen we in overweging als er in de toekomst plannen worden opgesteld voor het aanleggen van een wandelpad/ommetje in de buurt van het boerenstrandje en de omgeving van de Mheenlanden. B. Zie het antwoord op reactie 3. De uitvoeringsacties van het recreatief netwerk zijn vindbaar onder pagina 14 tot 16.
7	A. Geen bebouwing van ‘hoge	A. Onder hoge dichtheid wordt niet bedoeld dat er

	dichtheid' toestaan in het buitengebied. Houden aan de visie uitgangspunten waarbij landpasselijke inpassing centraal staat. B. Rood voor rood op eigen erf stimuleren, i.p.v. geclusterd. Dit levert een betere inpassing op. Niet altijd verrommeling. C. Hoe past verdichting Hierden dorp bij ontwikkelen buitengebied? D. Graag mij op de hoogte stellen van raadsvoorstellen. Ik heb nu gemist dat de visie is vastgesteld. E. Hoe worden we verder meegenomen in de uitvoeringsagenda? F. Wordt het eendengebied niet bevoordeeld? G. Sloop panden en terugbouw van bosvilla's. H. Waarom zijn de woningbouwplannen gestopt? Heeft het raakvlak met de uitvoeringsagenda? I. Wanneer er geen 'sloopmeters' meer beschikbaar zijn wat gebeurt er dan met de visie? Vervalt deze? Heeft die een einddatum?	een grote woonwijk of hoogbouw wordt gerealiseerd. Hiermee worden alleen wooneenheden bedoeld die passen binnen de omgeving en de structuren van het gebied. Meer informatie hierover vindt u terug in hoofdstuk 3 van de verdiepingsslag. B. Het doel van het rood voor rood beleid is het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit in het buitengebied. Door de sloop van gebouwen kunnen sloopmeters op de in de verdiepingsslag genoemde percelen – onder voorwaarden – worden ingewisseld voor 1 of meer woningen. Wel geldt hierbij als voorwaarde dat de landschappelijke kwaliteit van het plangebied wordt verbeterd met een landschappelijk inrichtingsplan. C. De 'Visie Hierden Dorp' die nu wordt opgesteld, gaat over de toekomst van het dorp Hierden. Deze visie staat los van de verdiepingsslag buitengebied. D. Als u op de hoogte gehouden wil worden van raadsbesluiten kan u de volgende website in de gaten houden: https://harderwijk.bestuurlijkeinformatie.nl/ U ontvangt van de gemeente Harderwijk een reactie per email op uw opmerkingen. E. Zie punt D. Ook kan u de website en sociale media van de gemeente Harderwijk in de gaten houden. Daarnaast ontvangt u van de gemeente Harderwijk een reactie per email op uw opmerkingen. F. Het eendengebied valt niet binnen de grenzen van de verdiepingsslag. G. In de verdiepingsslag is aangegeven welke typen woningen vanuit de rood voor rood regeling wenselijk zijn op de aangegeven potentiële locaties. H. Zie punt F.1. Besloten is om nieuwe initiatieven voor het plangebied pas na vaststelling van de uitvoeringsagenda in behandeling te nemen. Er wordt wel gewerkt aan al eerder ingediende initiatieven. I. De verdiepingsslag bestaat niet alleen uit het aanwijzen van mogelijke locties waar rood voor rood woningen kunnen landen. De visie geeft ook zicht op het versterken van groenstructuren, biodiversiteit en het recreatieve netwerk in het buitengebied. In het geval daar aanleiding toe is kan de verdiepingsslag geactualiseerd worden, waarbij nodige wijzigingen doorgevoerd kunnen worden. Wel is er een einddatum aan de uitvoeringsagenda verbonden om het beschikbare budget te kunnen verdelen over de tijd van 2024 tot 2026.
8	A. Er zal heel wat geplant gaan worden.	A. Er wordt geld beschikbaar gesteld om bomen toe te

	B. Kan het wat speelser en rechte rijen vermeden worden (natuurlijk ogender m.i.)? C. Het boerenstrandje iets begaanbaarder en aantrekkelijker voor de Hierdense mensen. Zodat je er iets fijner kan recreëren. Zoals bijvoobeeld natuurlijke zitplaatsen en natuurlijke speelelementen om niet tegen de haren van de natuurliefhebben in te strijken.	voegen aan de Kleine Mheenweg. Afhankelijk van toekomstige ontwikkelingen kunnen de groenstructuren uitgebreid worden in het buitengebied. Meer groen op de aangewezen plekken in het buitengebied levert de gewenste ruimtelijke en landschappelijk kwaliteit. B. Dit is afhankelijk van de beschikbare ruimte bij het planten van bomen en begroeiing en hoe de groenstructuur het beste past in de omgeving. Bij landschapsversterking via bijvoorbeeld initiatieven wordt hier rekening mee gehouden. C. Zie het antwoord op reactie 3. Zie pagina 11 tot en met 13 voor meer informatie over het versterken van de groenstructuren.
9	Misschien een idee voor het buitengebied. Een project voor +5 ouderenwoningen. Met een kleine keuken en een gezamelijke tuin/hof (laag en horen bij het landschap). Met een woning voor de verzorging en een grote gezamelijke keuken. Ouderen kunnen allemaal omgaan met een computer, dus alles bestellen en regelen van huis uit dus er is niet een noodzaak om in een dorpskern te wonen.	Als u een idee heeft voor een (bouw)initiatief kan u hiervoor contact opnemen met een omgevingscoach van de gemeente Harderwijk. Zij onderzoeken samen met u wat de mogelijkheden zijn. U kan hiervoor het contactformulier invullen op de website van de gemeente Harderwijk. Ook kan u bellen of een email sturen.

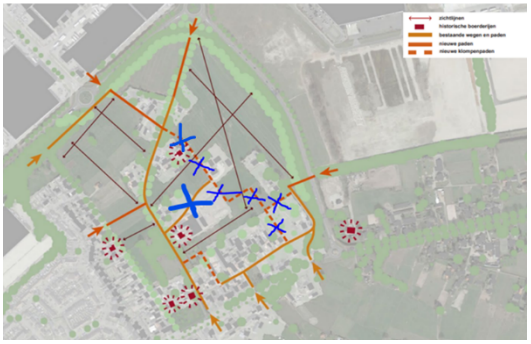
1.2 Resultaten terinzagelegging via het online stadsgesprek Harderwijk

Hieronder zijn de reacties samengevat en is toegevoegd of en zo ja, hoe de reacties zijn verwerkt in de uitvoeringsagenda.

Nmr.	Algemene reactiemogelijkheid	Reactie gemeente Harderwijk
1	Tot op heden is de communicatie van de gemeente richting de bewoners van het buitengebied zeer minimaal geweest. Ik ga er vanuit dat inwoners bij concrete plannen betrokken zullen worden.	Afhankelijk van het project is de initiatiefnemer hoofdzakelijk verantwoordelijk voor het betrekken van de buurt. Als de gemeente initiatiefnemer is wordt ervoor gezorgd dat inwoners worden geïnformeerd per brief.
2	Goed dat er meer geïnvesteerd wordt in groen. Niet te veel geld stoppen in poespas.	Dit wordt voor kennisgeving aangenomen.
3	-Graag een fietspad vanaf Boerenstrandje Hierden naar het bestaande fietspad naar Bad Bentheim. -Het fietspad aan de Zuiderzeestraatweg aan beide kanten dubbel maken. -Er wordt nu teveel aan de verkeerde kant gereden om niet over hoeven te steken bij de rotonde.	Er worden alleen fietspaden gerealiseerd die zijn aangewezen in de verdiepingsslag. De Zuiderzeestraatweg is hier ook onderdeel van. Het aanleggen van fietspaden heeft echter niet de hoogste prioriteit in deze uitvoeringsagenda.
4	Ontwikkeling van fietspaden, nieuwe bebouwing etc mag niet landschapsonterend of ten koste gaan van bomen of overige beplanting. De weilanden zijn onderdeel van de identiteit van ons boerendorp en de Hierdenaren.	De verdiepingsslag zorgt ervoor dat alle vier de thema's goed vastgelegd worden, waaronder het behouden en versterken van de laanstructuren, maar ook door het verwijderen van niet-inheemse beplanting door inheemse beplanting en door een goede landschappelijk inrichting.
5	Ruimte voor het landelijk gebied en voor heerlijk lange wandelingen waarbij de hond lekker kan rennen en zwemmen. Verder vooral geen groeiend industrieterrein richting Hierden! Dat zorgt nu al voor een superlelijke Harderwieker skyline vanuit Hierden gezien. Zo geven bijv. de felblauwe lichtbakken/bedrijfskleuren aan de gevels van bedrijfspanden enorme lichtvervuiling. Je ziet het in het donker al van vreselijk ver vanuit de weilanden bij de barakken en vanaf de zee. Zelfs wie vanuit Bad Hoophuizen door de landerijen van	Dankzij de input vanuit het online stadsgesprek is ervoor gekozen om het tegengaan van en handhaven op lichtvervuiling toe te voegen aan de uitvoeringsagenda (uivoeringsactie 4 en 7).

	Hulhorst en Hierden naar Harderwijk fietst, loopt of recreëert, kan niet anders dan lelijk uitzicht hebben op de harderwieker industrie. Het fietspad komt zelfs midden op het industrieterrein uit! Lekkere binnenkomer in Harderwijk voor de toerist en voor de Hierdenaar.	
6	Waarom wordt gekozen voor meer bebouwing aan de zuidelijke kant van het buitengebied. Zo loopt het gebied toch langzaam vol met verlies van de groene ruimte. Daarbij is helaas het Eendengebied helemaal niet opgenomen in deze visie.	De zuidelijke bosrand, of ook wel de zogenaamde gouden rand genoemd, is een te ontwikkelen zone die de overgang zichtbaar maakt naar het in de toekomst te ontwikkelen boslandschap met ruimte voor wonen en werken. De nieuwe bebouwing op de verschillende erven sluit aan bij het agrarische karakter van de omgeving. Zie voor meer informatie hierover de verdiepingsslag. Het eendengebied is geen onderdeel van de verdiepingsslag en daarom ook niet meegenomen in deze uitvoeringsagenda.
7	Geen klompendans aanbrengen langs onze achtertuin Lokhorsterweg 4 te Hierden, vanwege privacy.	De in de verdiepingsslag weergegeven nieuwe ommetjes zijn de gewenste ommetjes. Om deze daadwerkelijk aan te kunnen leggen gaan we in overleg met de eigenaren.
8	Het huidige maaibeleid is volgens mij nu al natuurvriendelijk maaien (al jaren geleden stonden er borden met bijen). Het huidige maaibeleid wordt niet correct uitgevoerd. De wijkbeheerder Harderwijk is hiervan op de hoogte. Mijn voorstel is om eerst te zorgen voor het normaal uitvoeren van het maaibeleid net zoals in andere wijken. Begin niet over een nieuw maaibeleid als het huidige niet wordt nagekomen. Hoe hebben wij als bewoners vertrouwen dat een nieuw maaibeleid wel wordt uitgevoerd?	Uw reactie wordt intern doorgezet naar de desbetreffende afdeling. U kan hiervoor ook een melding indienen op de website van de gemeente Harderwijk.
9	Participatie. Het is mij onduidelijk wat uw onderzoek met plakkers beoogt? Er wordt gesproken over aantallen plakkers, maar dat zegt niets over resultaten. Wat zegt 4 stickers bij een plan over bomenrijen? Dat er 4 van de hoeveel aanwezigen dit willen? Hoeveel willen dit dan niet? In het verslag wordt vooral gesproken over wat bewoners wel willen en weinig wordt er gesproken over wat bewoners niet willen. Ik kan me goed herinneren dat er veel reacties waren van inwoners wat men niet wilde. Ik zie die plakkersreacties niet terug in dit verslag. Waaronder mijn eigen reacties.	De stickers waren bedoeld om aan te geven welk van de uitvoeringsacties prioriteit hoort te krijgen. Echter zoals u aangeeft is de representativiteit in dit geval een punt van aandacht. Daarom worden conclusies getrokken op

		hoofdlijnen uit de resultaten van de inloopbijeenkomst. Het online stadsgesprek biedt aanvullend inzicht in de wensen van de inwoners van het buitengebied. Daarnaast kan er van uit worden gegaan dat als inwoners niet gebruik maken van de mogelijkheden van de participatie, dat zij dan waarschijnlijk instemmen met in dit geval de uitvoeringsagenda.
10	Middels deze email willen wij onze visie indienen op de uitvoeringsagenda 'Verdiepingsslag buitengebied Harderwijk en Hierden'. Hierin staat onder andere het plan om klompenpaden aan te leggen in het gebied Glindweg e.o. In dit plan is te zien dat er nieuwe klompenpaden dwars door het weiland-gebied zullen gaan lopen. De klompenpaden zullen een trekpleister worden voor de wijde omgeving, waar veel mensen op af komen. Wij als bewoners zijn hier absoluut niet blij mee en wel om de volgende redenen: - Het gebied wordt op deze manier enorm versnipperd, wat het leefgebied/huisvesting van (nijl)ganzen, hazen, (steen)uilen, vleermuizen en eenden niet ten goede zal komen. - Met de komst van klompenpaden (een trekpleister voor het hele land) verwachten wij als bewoners overlast door drukte van mensen in het gebied, zwerfafval en hondenpoep. Dit vinden wij als bewoners zeer ongewenst en bovendien zal dit de leefomgeving van bovengenoemde dieren ook niet ten goede komen. - Bij het aankopen/bouwen van onze woningen hebben we uiteraard naar het bestemmingsplan voor de Glindweg en omstreken gekeken. Omdat er in dit bestemmingsplan niets genoemd werd over klompenpaden, hebben we ons huis een bepaalde indeling gegeven/ veel raampartijen om zo over de weilanden uit te kunnen kijken. Door de klompenpaden zoals deze nu ingetekend zijn in het plan hebben we straks niet meer de privacy die we nu hebben. Als we van deze plannen op de hoogte waren geweest vóór de bouw/aankoop van ons huis hadden we het perceel mogelijk niet eens gekocht of hadden we het huis een andere indeling gegeven. - De verharde weg van de Glindweg naar de woningen Glindweg 8, 8a, 8b, 8c is een EIGEN weg. Wij als eigenaren zullen geen toestemming geven om deze weg onderdeel te maken van het klompenpaden-netwerk en zullen ook weigeren om hier andere mensen over te laten lopen dan de eigen bewoners en de bezoekers van deze woningen. Het idee om het gebied Glindweg e.o onderdeel te maken van een	De in de verdiepingsslag weergegeven nieuwe ommetjes zijn de gewenste (via de verdiepingsslag vastgestelde) ommetjes. De vaststelling van deze uitvoeringsagenda kan daar niets aan veranderen, omdat deze uitvoeringsagenda een uitwerking is van de verdiepingsslag. In dit geval is de Glindweg opgenomen in de wegenlegger en daarom per definitie openbaar. Iedereen mag van de weg gebruik maken. Daarnaast vinden wij het belangrijk dat het buitengebied beleefbaarder wordt doordat de behoefte naar recreatie groeit. Dit willen wij de vorm van ommetjes. Hier is geen wandelroute aan gekoppeld en is daarom vooral belangrijk voor het beleefbaarder maken van het buitengebied en het uitbreiden van het netwerk aan openbare wandelpaden.

	groter geheel/wandelgebied begrijpen wij. Ons voorstel is om hiervoor de bestaande gemeentewegen te gebruiken en deze eventueel iets door te trekken (bv stuk Glindweg naar rotonde Newton weg, Van Goorswegje –Zuiderzeestraatweg/Newtonweg). Omdat dit grotendeels bestaande wegen betreft, wordt het gebied hierdoor minder versnipperd, waardoor er minder overlast ontstaat voor ons als bewoners en het op deze manier ook ten goede zal komen van de verschillende diersoorten. Zie hieronder ter illustratie: 	De uitvoeringsagenda kan niet sturen op het gedrag (zwerfvuil, hondenpoep). Wel worden er afspraken gemaakt met eigenaren over het onderhoud en beheer. In dit geval is extensief recreatief medegebruik mogelijk in het geldende bestemmingsplan (waaronder het aanleggen van openbare wandelpaden).
11	Parkachtig landschappen met knip- en scheerheggen met af en toe serie hoge bomen.	Zie hiervoor uitvoeringsactie 1 en 2.
12	De 'verrommeling' binnen de mozaiekstructuur bij Enk geeft juist een authentiek en eigen karakter aan het gebied.	Het belang van de landbouw neemt af en functies als wonen, bedrijvigheid en recreatie nemen toe. Veel grote stallen staan leeg of worden voor andere doeleinden gebruikt. Door vooral het hobbymatig gebruik van de gronden zien we een toename van volkstuinen, paardenweitjes, opslag en kwekerijtjes. Dit gaat vaak samen met een verrommeling van het gebied door toepassen van bouwwerken, schuurtjes, erfafscheidingen en het toepassen van niet gebiedseigen beplanting zoals coniferen. We willen graag de ruimtelijke kwaliteit van het buitengebied verbeteren door deze verrommeling tegen te gaan. Echter een geringe vorm van verrommeling zoals bijvoorbeeld een stapeltje

		hout kan er bij horen, mits dit bijdraagt aan de biodiversiteit.
13	Het hele proces is onduidelijk, in opbouw, bedoeling, voortgang en status.	De thema's van de uitvoeringsagenda zijn eerst besproken tijdens een inloopbijeenkomst in het dorpshuis in Hierden en daarna tijdens het online stadsgesprek. Mocht u vragen hebben over het proces van de totstandkoming van de verdiepingsslag en uitvoeringsagenda dan kan u contact opnemen met de gemeente Harderwijk.
14	Ik zou graag zien dat huidige eigenaren van percelen in dit buitengebied gestimuleerd worden om zich in te zetten voor verbeteringen welke passen binnen deze uitvoeringsagenda, op een manier waarop het voor hen ook van voordeel is om hier aan mee te werken. (bijv. omheiningen meer uniformeren, hagen aanbrengen ipv hekken daar waar mogelijk en gewenst etc) Ik denk dat mensen dan meer genegen zijn tot verandering, dan wanneer het voor hen voelt als " dwang".	Het opzetten van een subsidieregeling (uitvoeringsactie 2) en het realiseren van landschapsversterking (uitvoeringsactie 4) bij initiatieven kunnen een mooie stimulans zijn om bij te dragen aan de thema's van de uitvoeringsagenda.
15	De documenten zien er prachtig en gestructureerd uit. Maak het buitengebied niet ook TE gestructureerd met bordjes en routes etc. Voorbeeldje; de fietsroute langs het boerenstrandje en de monding van de beek bestaat eigenlijk al; met de schoonheid van de imperfectie door het ontbreken van verharding, bordjes etc.	We willen met het aanleggen van ommetjes het netwerk aan openbare wandelpaden uitbreiden. Dit hoeft niet altijd in de vorm van een wandelroute met bordjes, vanwege de al bestaande wandelroutes en klompenpaden. De ommetjes die wij willen aanleggen worden ook niet geduid met bordjes.

Bomen planten

Nmr.	In de uitvoeringsagenda is opgenomen dat er bomen geplant gaan worden aan de Kleine Mheenweg. Welke overige plekken uit de uitvoeringsagenda zouden naar uw mening prioriteit moeten krijgen om bomen te planten?	Reactie gemeente Harderwijk
1	Langs de wegen rondom het industrieterrein, om het zicht op het industrieterrein en de soms foeilelijke gebouwen daar zoveel mogelijk te beperken.	Er wordt in uitvoeringsactie 1 prioriteit gegeven aan het planten van bomen rondom Lorentz.
2	Ik zou graag meer bomen en groen zien in de stad en woonwijken.	Deze uitvoeringsagenda heeft alleen betrekking op het buitengebied van Harderwijk en Hierden.
3	Hoe meer hoe beter, als het om inheemse bomen gaat.	Dit wordt voor kennisgeving aangenomen.
4	Een bomenrij ver genoeg van de weg om beschadigingen door omhoogkomende wortels door wegen beschadigen.	Bij het planten van bomen wordt altijd rekening gehouden met de ruimte die een boom nodig heeft om te groeien.
5	De Glindweg is dichtgelegen aan de wijk Frankrijk en druk gebruikt door lunchwandelaars van Lorentz, of gezinnen uit de wijk die genieten van het buitengebied. Door hier ingrepen te doen in de ruimtelijke kwaliteit bereik je meerdere doelgroepen.	Zie reactie 1. Ook is deze reactie meegenomen bij uitvoeringsactie 5.
6	Sowieso veel meer bomen. Groen is ontzettend hard nodig en kan ervoor zorgen dat het lelijke uitzicht op industrie wordt gecamoufleerd. Met name belangrijk vanuit de Hierdense barakken en vanuit richting Hulshorst en zee richting Harderwijk.	Er wordt in uitvoeringsactie 1 prioriteit gegeven aan het planten van bomen rondom Lorentz.
7	Bomen aan Kleine Mheenweg lijkt goed. Verder niet teveel lanen en onderbrekingen in het open landschap. Hooguit een enkele (later monumentale) boom.	Het verschilt per situatie hoe de bomen het beste gepositioneerd kunnen worden. Dit wordt per situatie afgewogen.
8	Mheenlanden	Dit wordt voor kennisgeving aangenomen.
9	"NIET aan de vlierburgweg. Mheenlanden (bomenplantdag, staat al op het bord wat er staat)" Er wordt gesproken over het ontwikkelen van laanstructuren. Het is niet helemaal duidelijk wat daarmee bedoeld wordt. Concreet wordt gesproken over de Kleine Mheenweg (punt nr 1) en niet concreet over andere mogelijkheden (nr 2 omwonenden van waar? en 3. het aanleggen van waar?). Ik ga er van uit dat andere locaties nog niet bekend zijn (nr 4) en ook niet door worden gevoerd zonder overleg met inwoners. Als er toch richting de Glindweg/Vlierburgweg gekeken wordt, willen wij als bewoners daar direct met de gemeente over in overleg en niet dat dit zonder overleg uitgevoerd wordt. Bovendien: plaats geen nieuwe bomen als het onderhoud	Het klopt dat er naast de Kleine Mheenweg en het Ooster Mheenpad nog geen concrete locaties zijn aangewezen. De aangewezen locaties uit de verdiepingsslag worden beoordeeld op de haalbaarheid van het planten van bomen. Voor het planten van meer bomen is daarom ook budget beschikbaar. Zodra een locatie is uitgekozen worden omwonenden hierover

	eraan niet wordt uitgevoerd. Het onderhoud van de bestaande bomen is nu minimaal en wij ervaren erg veel overlast. Als de kleine Mheenweg 40k kost, dan blijft er 85k over voor wat? Concreet is 40k. Is überhaupt 40k niet veel voor een 20tal bomen? Ik mis hierin het concrete doel en een specificatie van de kosten.	geïnformeerd. Tenslotte met betrekking tot uw vraag over de specificatie van de kosten. De kosten zijn verdeeld over het aanschaffen van de bomen zelf, het planten van de bomen en een standaard 3-jaarlijkse nazorg van de bomen.
10	Gebied bij kruising Lokhorstweg en Bijltjesweg.	De reactie wordt meegenomen bij het onderzoeken van meer locaties in het buitengebied voor het planten van bomen.
11	Vervroegen van het planten van bomen aan de Kleine Mheenweg.	Het is niet mogelijk om de bomen sneller te planten dan in de winter van 2023-2024, omdat er eerst een raadsbesluit nodig is voordat de werkzaamheden mogen worden uitgevoerd. Naar verwachting neemt de raad eind 2023 een besluit over de uitvoeringsagenda.
12	Als het kan langs de Zuiderzeestraatweg. (met de achterliggende gedachte dat dat een veel meer gebruikte weg is dan de Kleine Mheenweg; en dat daarmee meer mensen het zullen zien / er plezier van hebben).	De reactie wordt meegenomen bij het onderzoeken van meer locaties in het buitengebied voor het planten van bomen.
13	Gebieden die grenzen aan het industrieterrein.	Er wordt in uitvoeringsactie 1 prioriteit gegeven aan het planten van bomen rondom Lorentz.
14	Aan de randen van de Enken en locaties die dicht bij industrie of dichtbebouwde gebieden liggen.	De reactie wordt meegenomen bij het onderzoeken van meer locaties in het buitengebied voor het planten van bomen.

Nmr.	**Heeft u nog andere opmerkingen over dit onderwerp?**	**Reactie gemeente Harderwijk**
1	Bossages, schuilplekken voor kleine dieren, naast en bij Lorenz minder “Heras” hekwerk en meer natuurlijke afscheiding.	Het vervangen van hekwerken door inheemse beplanting kan de landschappelijk identiteit en biodiversiteit versterken. Per situatie worden de mogelijkheden afgewogen.
2	Het maaien van bermen aanpakken. Grasaren verwijderen op de plekken waar honden uitgelaten worden. Bij de Allee is het een bende en er komen nauwelijks vlinders op zo'n schaduwplek.	Uitvoeringsactie 3 besteedt specifiek aandacht aan het natuurvriendelijk maaibeleid in de bermen.

3	Op veel privéterreinen kappen mensen vaak bomen zonder dat hier iets voor terug lijkt te komen. Ik ben bang dat ons dorp op Putten gaat lijken, Putten is echt lelijk.	Als u meer wil weten over de regels van het kappen van bomen in de gemeente Harderwijk kan u de volgende pagina raadplegen: https://www.harderwijk.nl/bouwen-en-vergunningen/omgevingsvergunning/boom-kappen
4	Aandacht voor meer groen en behoud van natuur voor Harderwijkers, Hierdenaren en Veluwse recreanten. Op de fiets vanaf de Zwaluwhoeve door het groen langs zee naar Harderwijk fietsen? Prachtig, maar je komt midden op het industrieterrein uit. Dat is natuurlijk gevaarlijk, en op dit moment ook nog eens lelijk.	Het behouden van groen en natuur is een van de speerpunten van de verdiepingsslag. Daarnaast wordt in de uitvoeringsagenda extra aandacht besteed aan het toevoegen bomen rondom Lorentz.
5	Nooit bomen planten zonder overleg inwoners.	Omwonenden worden geïnformeerd bij het planten van bomen.
6	-Meer zorg om de bestaande monumentale bomen op de Duinen -Inventarisatie van het bomenbestand in het buiten gebied.	Voor deze vragen kan u een melding indienen op de website van de gemeente Harderwijk.
7	Bomen niet strak in gelid, en af en toe tussendoor wat struiken!	Het verschilt per situatie hoe de bomen het beste gepositioneerd kunnen worden. Dit wordt per situatie afgewogen.

Het toevoegen van openbare wandelpaden/ommetjes

Nmr.	**In de uitvoeringsagenda is opgenomen dat de gemeente in gesprek gaat met eigenaren over het toevoegen van ommetjes. Welke ommetjes uit de verdiepingsslag vindt u dat prioriteit moeten krijgen om aangelegd te worden?**	**Reactie gemeente Harderwijk**
1	Het klompenpad.	Dit wordt voor kennisgeving aangenomen.
2	Ommetjes die over gemeentegrond lopen.	Op openbare wegen is het al mogelijk om te wandelen. Er wordt daarom vooral gekeken naar wegen die nog niet openbaar zijn.
3	Aanleg klompenpad Snippendalseweg 10A langs de geiten.	Uw reactie wordt meegenomen bij het prioriteren van het toevoegen van ommetjes uit de verdiepingsslag.
4	Fatsoenlijke voetpaden overal lijkt mij belangrijker dan dit.	In uitvoeringsactie 7 is beschreven dat er onderzoek gedaan gaat worden naar de staat van de huidige ommetjes en indien nodig worden deze ommetjes opgeknapt.
5	Ommetjes waarbij je met je hond een heerlijke wandeling of fietstocht kunt maken zonder dat de hond continu aangelijnd moet.	Er wordt onderzoek gedaan naar het toevoegen van een extra hondenren in Hierden. Houdt hiervoor de communicatiekanalen van de gemeente Harderwijk in de gaten.

	Er is de laatste jaren nogal gerommeld met losloopgebieden. Borden worden verplaatst of weggehaald. Het wordt steeds meer ingeperkt. Denkt men soms dat een kleine vieze hondenren het loslopen kan vervangen? Een hond heeft meer beweging nodig dan een aangelijnd wandelingetje of een rondje in een ren van slechts een paar m2... Dat kon eerder altijd fantastisch in het buitengebied. Liep regelmatig een 'rondje zee' van een uur met de hond zonder ook maar iemand anders tegen te komen.	Zie voor meer informatie over de huidige losloopgebieden in het buitengebied het hondenbeleid van de gemeente Harderwijk waar de losloopgebieden zijn aangegeven. https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR685527/1
6	Ommetjes en fietspaden erg leuk. Liefst een goede mooie fietsverbinding helemaal naar Nunspeet, zonder naar de Zuiderzeestraatweg te moeten. Liefst een groene vinger Harderwijk in door de Boomkamp te verbinden met de Oosteinde. De Oosteinde op te knappen met een mooi wandel- en fietspad. Hier is genoeg ruimte voor en mooier aan te sluiten met de Hierdenseweg.	De straten Oosteinde en Boomkamp zijn geen onderdeel van de uitvoeringsagenda en de verdiepingsslag.
7	Mheenlanden	Uw reactie wordt meegenomen bij het prioriteren van het toevoegen van ommetjes uit de verdiepingsslag.
8	Eerst bestaande ommetjes verbeteren en onderhoud uitvoeren voordat er nieuwe komen. Waarom nieuwe als er niet gekeken worden naar de huidige? Wij willen heel graag ommetjes om lekker te kunnen wandelen. Maar momenteel worden de huidige ommetjes niet onderhouden. Zet in op onderhoud van huidige ommetjes voordat er nieuwe worden aangelegd. Hoe krijgen wij vertrouwen in het onderhoud van nieuwe ommetjes als de huidige ommetjes een bos zijn van brandnetels en woekerende planten, laaghangende takken en slecht begaanbare paden? De kaart van de ommetjes/fietspaden is erg onduidelijk. Er "loopt" een wandelpad door het meer? Aan de rand van dit gebied ligt een fietsoversteek van Vlierburgpad naar	Dankzij uw inbreng is een toevoeging gemaakt bij uitvoeringsactie 5. Dit betekent dat wij gaan onderzoeken welke ommetjes slecht zijn onderhouden en indien nodig gaat ervoor worden gezorgd dat deze bestaande ommetjes worden opgeknapt. Fietspaden hebben in deze uitvoeringsagenda niet de hoogste prioriteit en staan daarom niet bovenaan om als eerste aangepakt te worden. Wel wordt uw opmerking doorgezet bij de desbetreffende afdeling.

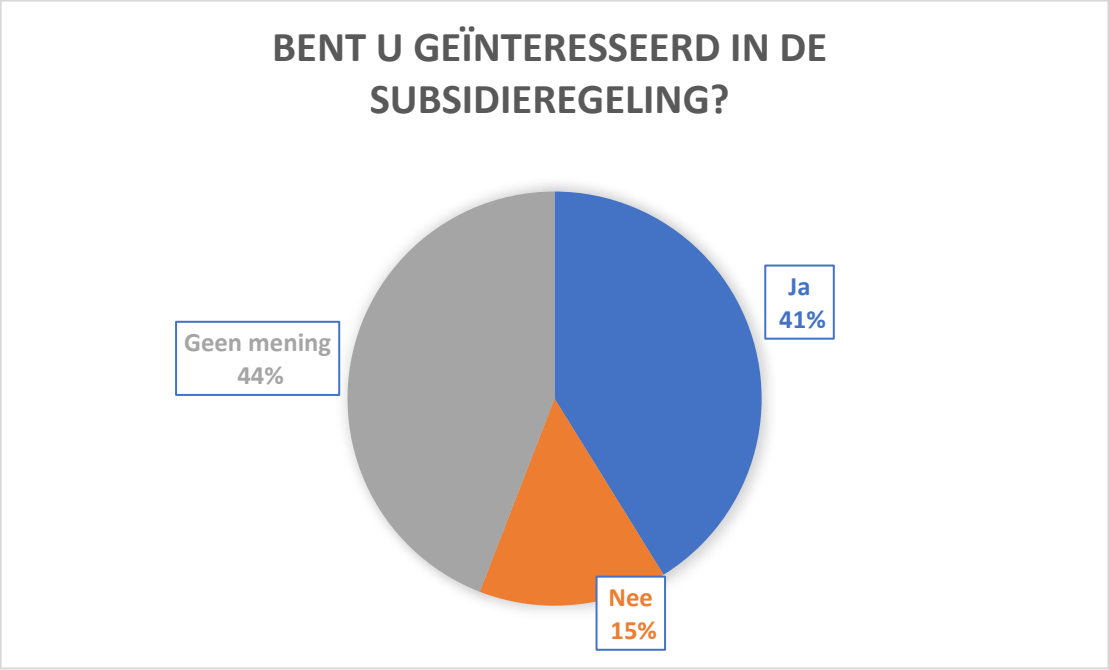
	Industriegebied Lorentz I. Deze oversteek heeft een middenpad die erg smal is. Dat wordt als gevaarlijk ervaren. Wij hebben als bewoners liever dat hier geld in wordt gestoken, dan in al het nieuwe dat nu wordt voorgesteld. Waarom nieuwe ideeën als er nog zoveel verbeterpunten liggen? Zo is er ook veelvuldig gevraagd geld en energie te steken om bestaande fiets en wandelpaden te verbeteren en niet om nieuwe aan te leggen waar vervolgens ook geen onderhoud aan wordt gedaan.	
9	Kan er nog een klompenpad bij.	In de zomer van 2023 zijn er twee nieuwe klompenpaden geopend in Harderwijk. Het Heyrderpad en het Sonnevanckpad. In het kader van de uitvoeringsagenda wordt vooral gefocust op het toevoegen van ommetjes in het buitengebied.
10	Kruisweg 40, Grensweg 22,24, Paasloweg 1A.	Uw reactie wordt meegenomen bij het prioriteren van het toevoegen van ommetjes uit de verdiepingsslag.
11	Die relatief dicht bij het dorp liggen: dat zijn de paden die Hierdenaren dan met een avond wandelingetje kunnen gebruiken. De grotere, langere, klompenpaden zijn ook mooi, maar die zijn er al.	Wij willen graag ommetjes aanleggen die zijn aangewezen in de verdiepingsslag om het wandelnetwerk uit te breiden. Hier hoeft niet een wandelroute aan gekoppeld te worden. Wij delen daarom uw wens en willen deze gaan uitvoeren met de uitvoeringsagenda.
12	Nieuwe klompenpaden die starten vanaf de Grensweg en dus dicht bij de wijk Frankrijk zodat wandelaars vanuit de wijk direct toegang hebben tot de klompenpaden.	In de zomer van 2023 zijn er twee nieuwe klompenpaden geopend in Harderwijk. Het Heyrderpad en het Sonnevanckpad. In het kader van de uitvoeringsagenda wordt vooral gefocust op het toevoegen van ommetjes in het buitengebied.
13	Klompenpad vanuit wijk Frankrijk de enken in; zo geef je in 1 klap relatief veel mensen (wijk Frankrijk) toegang tot een groene omgeving	In de zomer van 2023 zijn er twee nieuwe klompenpaden geopend in Harderwijk. Het Heyrderpad en het Sonnevanckpad. In het kader van de uitvoeringsagenda wordt vooral gefocust op het toevoegen van ommetjes in het buitengebied.

Nmr.	**Heeft u nog andere opmerkingen over dit onderwerp?**	**Reactie gemeente Harderwijk**
1	Dat ziet er leuk uit.	Bedankt, fijn om te lezen.
2	Zou mooi zijn als er meer wandelpaden in buitengebied komen, het huidige (nieuwe) klompenpad gaat helaas voornamelijk over verharde wegen, relatief weinig door weilanden, over erven etc. Ik mis daarbij het karakteristieke van veel andere Klompenpaden om juist over weilanden te lopen, langs en over boerenerven etc.	Een van de doelen van de verdiepingsslag is het uitbreiden van het routenetwerk met wandelpaden/ommetjes. Daarom is hier een uitvoeringsactie voor opgesteld (uitvoeringsactie 5) en gaan we ommetjes aanleggen in het

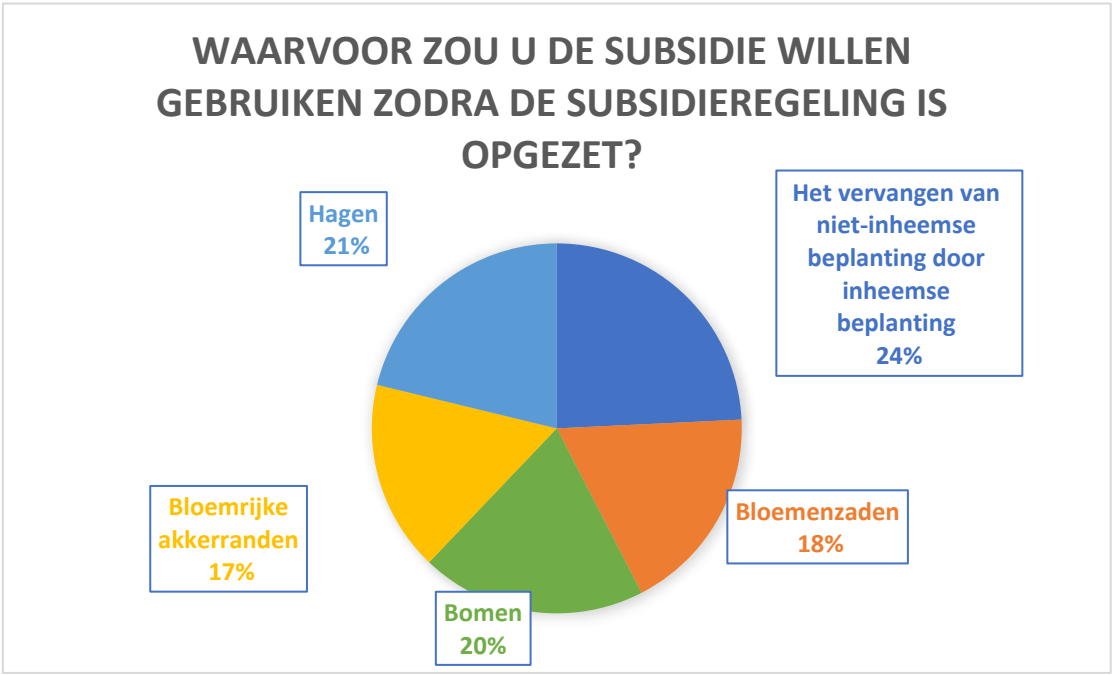
		buitengebied.
3	Het zou prettig zijn als deze paden ook regelmatig gecontroleerd worden op afval, zodat onze omgeving schoon blijft.	Het onderhoud is onderdeel van de afspraak met de eigenaren van de grond, zodra nieuwe ommetjes worden aangelegd. Mogelijk kan de inzet van vrijwilligers bijdragen aan het onderhoud van de ommetjes. Daarnaast gaat de huidige staat van de bestaande ommetjes onderzocht worden en indien nodig verbeterd worden.
4	Wielrenners en wandelaars. Het gaat niet altijd goed samen op de huidige weggetjes door de weilanden. We horen regelmatig gemopper en/of geroep van beide kanten.	Dit wordt voor kennisgeving aangenomen. Gedrag kan niet gestuurd worden via deze uitvoeringsagenda.
5	Ik vind het belangrijk dat mensen z.s.m. uitgenodigd worden om meer/vaker een ommetje te maken, in kader van urgentie collectieve gezondheid verbeteren en aansluiten bij GALA.	Niet van toepassing op de uitvoeringsagenda.
6	Voor alle routes langs tuinen in gesprek gaan met de bewoners voor overleg en alleen aanleggen bij instemming van alle partijen.	De in de verdiepingsslag weergegeven nieuwe ommetjes zijn de gewenste (via de verdiepingsslag vastgestelde) ommetjes. De vaststelling van deze uitvoeringsagenda kan daar niets aan veranderen, omdat deze uitvoeringsagenda een uitwerking is van de verdiepingsslag.
7	Vraag eens persoonlijk aan inwoners, bel eens aan. Men komt niet naar bijeenkomsten en ook deze enquête is weer heel weinig ingevuld. Ga eens naar andere mogelijkheden om inwoners echt te spreken.	Dank voor de tip. Deze keer is gekozen om een inloopbijeenkomst te organiseren, en het ontwerp van de uitvoeringsagenda ter inzage te leggen. Een volgende keer zullen wij uw advies in overweging nemen.
8	Om verrommeling te voorkomen bij nieuwe eventuele ommetjes geen borden en banken plaatsen.	De ommetjes die wij met deze uitvoeringsagenda willen aanleggen zijn vooral bedoeld om bijvoorbeeld doorsteekjes te creëren van het ene naar het andere gebied en niet als een traditioneel wandelpad met route en bijbehorende voorzieningen.
9	Een fantastisch idee om paden, bloemen, bankjes en bomen tussen de kavels te plaatsen.	Goed om te lezen, bedankt!
10	Ook ommetjes kunnen voor verrommeling zorgen door afval en overlast van gebruikers. Er staan er nu wel erg veel ingetekend. Zoals eerder aangegeven is een ommetje vanaf de begraafplaats naar de Grensweg niet gewenst i.v.m. de nabijheid van een woning en een stal met dieren, waarbij onrust en overlast snel een feit zijn.	Het tegengaan van verrommeling is een van de actiepunten van deze uitvoeringsagenda en daar wordt ook rekening mee gehouden bij het aanleggen van ommetjes. Zie ook reactie 8.
11	Goed herkenbaar begin- en eindpunt, met ook	Wij willen graag ommetjes toevoegen

	rustpunten onderweg.	die zijn aangewezen in de verdiepingsslag om het wandelnetwerk uit te breiden. Hier hoeft niet een route aan gekoppeld te worden met bebording.

Opzetten subsidieregeling 'landschap en biodiversiteit'

Uit deze resultaten blijkt dat er animo is voor de subsidieregeling en dat er een grote groep is die nog informatie nodig heeft/ overtuigd moet worden. Via een campagne gaan wij proberen de subsidieregeling zo succesvol mogelijk te maken.

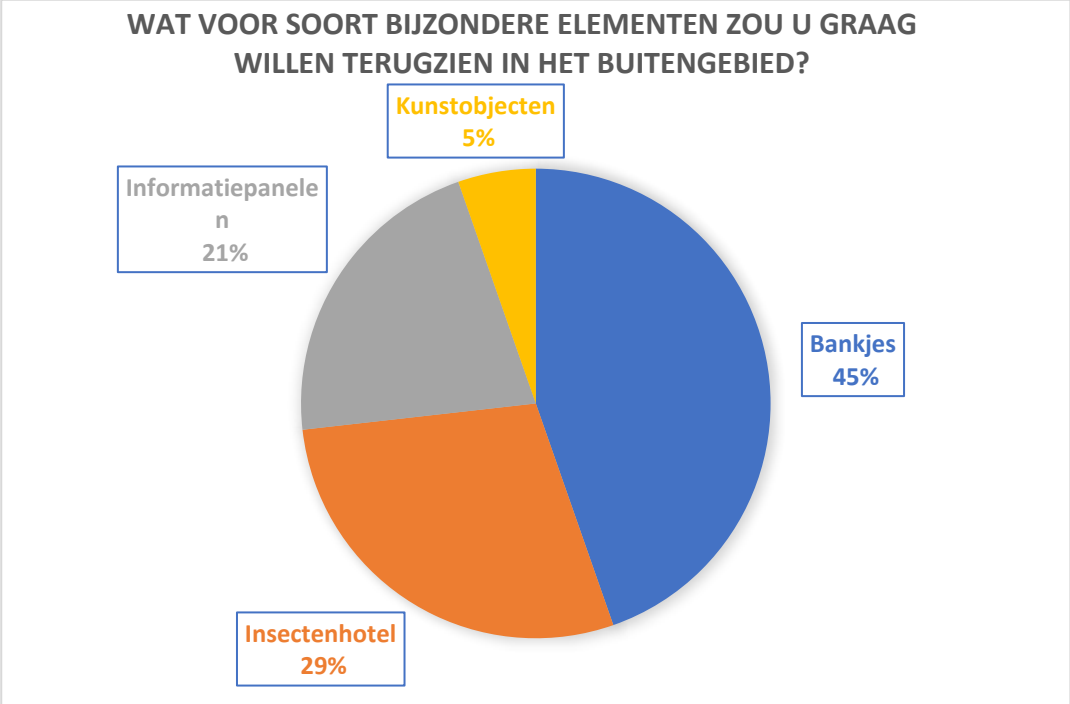

Uit deze resultaten blijkt dat er behoefte is aan een mooie variatie van planten, bloemen en bomen die de biodiversiteit versterken. Daarom gaat de subsidieregeling breed worden ingezet met verschillende soorten inheemse planten, bloemen en bomen.

Nmr.	Anders	Reactie gemeente Harderwijk
1	Subsidie voor particulieren om te vergroenen? Liever goed doordacht één "meer groen-plan" dan ieder z'n eigen plannetje dat niet op elkaar aan sluit en waardoor geld weglekt naar achtertuinen en het openbaar groen een allegaartje wordt.	Er worden voorwaarden opgesteld in de subsidieregeling die ervoor zorgen dat de landschappelijk waarden van het buitengebied beschermd en versterkt worden en aansluiten op de directe omgeving.
2	Niet geïnteresseerd omdat ik in ander deel van Harderwijk woon.	Dit wordt voor kennisgeving aangenomen.
3	Nog een volkstuin erbij.	Het aanleggen van eén volkstuin is niet een van de uitgangspunten van de verdiepingsslag en komt daarom ook niet terug in deze uitvoeringsagenda.
4	Subsidie op onderhoud van grote bomen.	De subsidieregeling wordt ingestoken met het standpunt dat er wordt ingezet op het aanleggen van bijvoorbeeld nieuwe planten, bomen, bloemen en niet voor het onderhoud van bestaande bomen.

Nmr.	Heeft u nog andere opmerkingen over dit onderwerp?	Reactie gemeente Harderwijk
1	Zou mooi zijn als buitengebied weer wordt gekenmerkt door hagen/houtwallen tussen de akkers. Ideale plek voor vogels en insecten.	Het toevoegen van hagen en houtwallen is een van de aspecten uit de voorgestelde subsidieregeling van uitvoeringsactie 2.
2	Wij komen hier altijd nauwelijks/niet in aanmerking voor maar wel goed dat het er is.	Fijn om te lezen.
3	"Fijn dat er eindelijk echt aandacht is voor pareltje Hierden, het mooiste dorp van de Veluwe! Wens jullie alle succes met het mooier en groener maken.	Goed om te lezen. De gemeente gaat zich hier voor inzetten.
4	Bloemrijke akkerranden, zijn een zeer waardevolle toevoeging aan het gebied. Kan dat gecombineerd worden met een verplichting van uitsluitend biologische akkerbouw?	Dank voor uw reactie. De reactie wordt meegenomen in uitvoeringsactie 2.
5	- biologisch zaad gebruiken - De landbouw bedrijven, die de Enken gebruiken om hun gewassen te telen, stimuleren geen chemische onkruid bestrijdings middelen te gebruiken. - het monitoren van flora, fauna, grondwater (stand van de biodiversiteit).	Dank voor uw reactie. De reactie wordt meegenomen in uitvoeringsactie 2.
6	"Mooi initiatief! (ik heb ""geen mening"" ingevuld omdat ik niet op een plek woon waar nog wat toe te voegen is (aan bomen e.d.).	Fijn om te lezen.

Het plaatsen van ‘bijzondere elementen’

Uit deze resultaten blijkt dat er veel behoefte is aan bankjes in het buitengebied. Ook blijkt dat er weinig behoefte is aan kunstobjecten. De reacties worden meegenomen in het participatieproces en de besluitvorming van het plaatsen van de bijzondere elementen.

Nmr.	Anders	Reactie gemeente Harderwijk
1	Geen bakken geld uitgeven aan kunst, 'verfraaiingen' etc.	De reactie wordt meegenomen in het participatieproces en de besluitvorming van het plaatsen van de bijzondere elementen.
2	Uitkijkpost voor Hierden die voldoende hoogte heeft om genoeg te kunnen zien en hufterproof.	Zie reactie 1.
3	Hoeft geen traditioneel bankje te zijn, maar een fijne plek om te zitten uitrusten en genieten van uitzicht is wel prettig.	Zie reactie 1.
4	Infopanelen alleen wanneer dat kan bijdragen tot respect voor natuur. Verder investeren in bomen inheemse planten en bloemen.	Zie reactie 1.
5	Beweegroute, alles wat het voor kinderen, volwassenen en ouderen (bewezen?!) aantrekkelijk maakt om eropuit te trekken.	Zie reactie 1.
6	Bankje op uitzichtpunt. Juist de kleine hoogteverschillen in de enken zijn zo bijzonder.	Zie reactie 1.
7	Verder geen, geeft verrommeling, natuur heeft genoeg aan zichzelf.	Zie reactie 1.
8	Aanduiding waar opruimplicht voor hondenpoep geldt?	Zie reactie 5 op pagina 35.

Nmr.	Heeft u nog andere opmerkingen over dit onderwerp?	Reactie gemeente Harderwijk
1	Echt heel zonde van het geld.	Dit wordt voor kennisgeving aangenomen.
2	Hout is heel erg mooi, maar hoe lang kunnen ze eraf blijven?	Dit wordt voor kennisgeving aangenomen.
3	Kijkramen liever niet, dan sta je lekker te genieten en dan komt er ineens zo'n frame in beeld.	De reactie wordt meegenomen in het participatieproces en de besluitvorming van het plaatsen van de bijzondere elementen.
4	Kijkramen vind ik persoonlijk grote afbreuk doen aan uitzichten en omgeving.	Zie reactie 3.
5	Ik weet nooit zo goed of een insectenhotel werkt. Mogelijk is een rommelbosje effectiever met wat andere grond, een heuveltje van zand of juist klei zodat een beschut biotoop wordt gemaakt.	Een insectenhotel kan een grote bijdrage leveren aan het versterken van de biodiversiteit, mits hij op de juiste plek wordt geplaatst en gepositioneerd (het liefst in het zonlicht). Bijvoorbeeld in de nabije omgeving van bloemen.
6	Geen kunstvoorwerpen dat vermindert het natuurlijke gevoel.	Zie reactie 3.
7	Vind het onnodig, kans op vernieling en weinig toevoegen ten opzichte van de investering.	Dit wordt voor kennisgeving aangenomen.
8	Liever niet teveel bijzondere elementen, daar wordt het soms wat rommelig van.	Dit wordt voor kennisgeving aangenomen.

Het tegengaan van verrommeling en illegale bouwwerken in het buitengebied.

Uit de reacties van het online stadsgesprek blijkt dat er behoefte is aan meer informatie over welke ruimtelijke regels er gelden. In uitvoeringsactie 7 is beschreven dat er een campagne gaat worden opgestart om ervoor te zorgen dat aan de voorkant eerder duidelijk wordt voor initiatiefnemers welke ruimtelijke regels er gelden.

Nmr.	In de uitvoeringsagenda is opgenomen dat de gemeente een inventarisatie gaat doen van illegale bouwwerken in het buitengebied. Vindt u dit een goede zaak?	Reactie gemeente Harderwijk
1	Ja	In uitvoeringsactie 7 is beschreven welke stappen doorlopen gaan worden om illegale bouwwerken en of gebruik tegen te gaan in het buitengebied. Er wordt o.a. een kadernota aanvraag ingediend om budget beschikbaar te stellen voor de uitvoering.
2	Juist in het buitengebied moet dit niet zo belangrijk worden geacht. Het rommelige hoort bij een dorp.	Zie reactie 1.
3	Waar dit soort illegale bouwwerken overlast opleveren voor omwonenden, ja. In andere gevallen lijkt het me goed om eerst te kijken waar prioriteiten liggen. Niet alle illegale bouwwerken zijn lelijk of ongewenst.	Zie reactie 1.
4	Goed idee	Zie reactie 1.
5	Ja	Zie reactie 1.
6	Overkappingen moet niet zo moeilijk over gedaan worden.	Zie reactie 1.
7	Zeker	Zie reactie 1.
8	Helemaal goed.	Zie reactie 1.
9	Probeer niet direct te sturen op afbreken/ verwijderen maar maak de mensen bewust van juist materiaal gebruik wat een positieve impact heeft op de omgeving.	Zie reactie 1.
10	Zonnepanelen en schuren horen niet in de natuurlijke omgeving, maar een paard in de wei hoort wel droog te kunnen staan om dierenleed te voorkomen.	Zie reactie 1.
11	Ja	Zie reactie 1.
12	Ja	Zie reactie 1.
13	Ja, dit vond ik een zeer goede zaak.	Zie reactie 1.
14	Prima. Is schuilgelegenheid voor dieren niet verplicht i.v.m. dierwelzijn?	Voor meer informatie over schuilstallen kan u de volgende beleidsregel van de gemeente Harderwijk raadplegen: Beleidsregel schuilstallen en paardenbakken 2019. Zie link: https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR635826/1?
15	Ja	Zie reactie 1.
16	Prima	Zie reactie 1.
17	Ja	Zie reactie 1.
18	Ja	Zie reactie 1.
19	Geen goede zaak in het kader van dit project.	Zie reactie 1.

20	Een beetje dubbel. Aan de ene kant wel. Aan de andere kant: als het geen (over)last veroorzaakt, dan is er eigenlijk geen probleem toch.	Zie reactie 1.
21	Nee, de verrommeling zorgt juist voor een authentieke uitstraling.	Zie reactie 1.
22	ik denk dat dit ook op andere plaatsen van toepassing is.	Zie reactie 1.
23	ja	Zie reactie 1.
24	ja	Zie reactie 1.
25	Heel goed	Zie reactie 1.

Nmr.	**Zijn er bouwwerken in het buitengebied of gebruiksfuncties die u daar niet vindt thuishoren?**	**Reactie gemeente Harderwijk**
1	De blauwe verlichting van het industrieterrein dat Hierden binnen schijnt.	Dankzij de input vanuit het online stadsgesprek is ervoor gekozen om het tegengaan van en handhaven op lichtvervuiling toe te voegen aan de uitvoeringsagenda (uivoeringsactie 4 en 7).
2	De oude eendenschuren etc.	Uw reactie wordt meegenomen bij de inventarisatie van de illegale bouwwerken of gebruik in het buitengebied.
3	Heb ik geen mening over. We kunnen alles wel lelijk vinden.	Dit wordt voor kennisgeving aangenomen.
4	Half ingestorte niet gebruikte eendenstallen zo snel mogelijk opruimen. Staat erg slordig.	Uw reactie wordt meegenomen bij de inventarisatie van de illegale bouwwerken of gebruik in het buitengebied.
5	Niet dat ik zo zie.	Dit wordt voor kennisgeving aangenomen.
6	Veel paarden alleen in de wei, of erger nog op een zandperceel.	In uitvoeringsactie 7 is beschreven welke stappen doorlopen gaan worden om illegale bouwwerken en of gebruik tegen te gaan in het buitengebied. Er wordt o.a. een kadernota aanvraag ingediend om budget beschikbaar te stellen voor de uitvoering.
7	Vervallen bouwwerken vind ik afbreuk doen.	In uitvoeringsactie 7 is beschreven welke stappen doorlopen gaan worden om illegale bouwwerken en of gebruik tegen te gaan in het buitengebied. Er wordt o.a. een kadernota aanvraag ingediend om budget beschikbaar te stellen voor de uitvoering.
8	Ja, aan de Berkenboomsweg verreizen	Uw reactie wordt meegenomen bij de

	paardenschuren, kippen/geiten rennen /opslag hout/ aanhangers etc. Dit is volgens mij ongewenst, en zou handhaving nodig zijn.	inventarisatie van de illegale bouwwerken of gebruik in het buitengebied. U kan hiervoor ook een verzoek om handhaving doen bij de gemeente Harderwijk.
10	Reclame borden en lichtvervuiling.	In uitvoeringsactie 7 wordt specifiek aandacht besteed aan lichtvervuiling. Er gaat onderzocht worden hoe dit het beste kan worden aangepakt.
11	Het licht op de begraafplaats van de Elzenhof schijnt te lang. Deze kan makkelijk eerder uit. Je mag er niet komen met donker, dus waarom is er eigenlijk indirecte verlichting? Graag meer aandacht voor deze lichtvervuiling. Wilt u sowieso meer inzetten op het voorkomen van lichtvervuiling. U heeft het telkens over de biodiversiteit, maar er schijnt te veel licht in onze gemeente! Doe daar eens wat aan.	Dankzij de input vanuit het online stadsgesprek is ervoor gekozen om het tegengaan van en handhaven op lichtvervuiling toe te voegen aan de uitvoeringsagenda (uivoeringsactie 4 en 7).
12	Veel afdakjes waar paarden staan.	Uw reactie wordt meegenomen bij de inventarisatie van de illegale bouwwerken of gebruik in het buitengebied.
13	Geen villa's en boshuizen met een overdaad aan verlichting. Voorkom verdere verpaarding van het landschap.	In uitvoeringsactie 7 wordt specifiek aandacht besteed aan lichtvervuiling. Er gaat onderzocht worden hoe dit het beste kan worden aangepakt.
14	Vervallen schuren, rommelige omheiningen en paardenwei waar schuurtjes en terrasjes worden gebouwd waar wordt gerecreëerd.	Uw reactie wordt meegenomen bij de inventarisatie van de illegale bouwwerken of gebruik in het buitengebied.
15	Vervallen bouwwerken en omheiningen.	Uw reactie wordt meegenomen bij de inventarisatie van de illegale bouwwerken of gebruik in het buitengebied.

Nmr.	**Heeft u nog andere opmerkingen over dit onderwerp?**	**Reactie gemeente Harderwijk**
1	Er moet meer controle komen op dit soort verrommeling.	In uitvoeringsactie 7 is beschreven welke stappen doorlopen gaan worden om illegale bouwwerken tegen te gaan in het buitengebied.
2	Zou wenselijk zijn stallen welke niet meer gebruikt gaan worden te verwijderen.	Zie hiervoor uitvoeringsactie 8.
3	Geen gemotoriseerd verkeer op de smalle landwegen van de Enken.	Niet van toepassing op dit thema.
4	Mensen maken soms ook iets rommeligs (bv een schuilstal voor paarden) omdat iets nets niet mag.	Uw reactie wordt meegenomen bij de inventarisatie van de illegale

	En ze wel graag schuilgelegenheid willen bieden. Misschien een idee om mooie, nette schuilstallen wel toe te staan.	bouwwerken of gebruik in het buitengebied.
5	Weet niet of het hier thuishoort maar de bestrijding van Jacobskruiskruid lijkt me wel een taak voor de gemeente. Paarden eten weliswaar de groene variant niet, maar door het te laten staan in bermen komt het ook zo'n beetje onuitroeibaar in weilanden terecht en verdringt ook andere planten. Als het in hooi beland, wordt het niet meer herkend en is het in tegenstelling tot vele andere kruiden nog steeds giftig. En een ander punt, op de beide parkeerplaatsen bij begraafplaats Elzenhof staan regelmatig 's avonds auto's waarbij in ieder geval de schijn aanwezig is dat van daaruit gehandeld wordt.	Met betrekking tot uw reactie over het Jacobskruiskruid zie reactie 4 op pagina 25. Het tegengaan van criminaliteit is niet een van de uitgangspunten van de verdiepingsslag en de uitvoeringsagenda.
6	Op sommige plekken ligt er kunststof (tapijtsnippers) in een buiten-paardenbak. Dit lijkt me zeer ongewenst in het buitengebied.	Uw reactie wordt meegenomen bij de inventarisatie van de illegale bouwwerken of gebruik in het buitengebied.

Bijlage 2 Provinciale subsidies

Hieronder is een lijst toegevoegd van provinciale subisidies die mogelijk gebruikt kunnen worden ter voor de uitvoeringsacties. Per uitvoeringsactie wordt in de onderzoeksfase gecontroleerd of er gebruik gemaakt kan worden van de mogelijkheden van deze provinciale subsidies. Ook worden toekomstige nieuwe subsidieregelingen die van invloed kunnen zijn op deze uitvoeringsagenda in de gaten gehouden.

Thema	**Subsidie**
Landschappelijke identiteit	Aanleg nieuw bos buiten het Gelders Natuurnetwerk https://www.gelderland.nl/subsidies/aanleg-nieuw-bos-buiten-het-gelders-natuurnetwerk
	Functieverandering voor Gelders Natuurnetwerk https://www.gelderland.nl/subsidies/functieverandering-voor-gelders-natuurnetwerk
	Revitalisering en omvorming bos buiten Natura 2000 https://www.gelderland.nl/subsidies/revitalisering-en-omvorming-bos-buiten-natura-2000
Routenetwerk	Recreatiezonering Veluwe https://www.gelderland.nl/subsidies/recreatiezonering-veluwe
	Complexe maatregelen hoofdfietsnet https://www.gelderland.nl/subsidies/complexe-maatregelen-hoofdfietsnet
Biodiversiteit	Biodiversiteit en landschap https://www.gelderland.nl/subsidies/biodiversiteit-en-landschap
	Inwonersinitiatieven voor biodiversiteit https://www.gelderland.nl/subsidies/inwonersinitiatieven-voor-biodiversiteit
	Innovatie Agrifood https://www.gelderland.nl/subsidies/aanleg-agroforestry
Functieverandering	SteenGoed Benutten – Uitvoeringsgereed en realiseren https://www.gelderland.nl/subsidies/steengoed-benutten-uitvoeringsgereed-en-realiseren
	Collectieve wooninitiatieven https://www.gelderland.nl/subsidies/collectieve-wooninitiatieven